

ความคิดว่า การที่ได้รู้จักคุ้นเคยกับผู้สูงอายุมาเป็นเวลานาน แม้จะไม่ใช่ญาติกัน ก็เสมือนเป็นญาติกัน

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายประเด็น พบว่า ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด คาดหวังให้เครือญาติเป็นกำลังใจมากกว่าประเด็นอื่น ๆ และค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อการพึ่งพิงเครือญาติและเพื่อนบ้าน กลุ่มผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ คาดหวังในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.75$) ส่วนต่างจังหวัดคาดหวังในระดับมาก ($\bar{x} = 3.55$) (ตาราง 3.8,3.9)

ความคาดหวังของผู้สูงอายุด้านการพึงพิงเครือญาติ เพื่อน และเพื่อนบ้าน

ด้านการพึ่งพิงเครือญาติ เพื่อนและเพื่อนบ้าน	กรุงเทพฯ							ต่างจังหวัด						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คิดหวัง	$\bar{x}$	SD	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คิดหวัง	$\bar{x}$	S.D
- เมื่อมีเรื่องกังวลใจ เครือญาติจะให้กำลังใจ	11.1	39.3	7.7	31.6	10.3	3.09	1.25	35.5	45.0	11.9	6.4	1.0	4.08	.90
- เพื่อน และเพื่อนบ้านเกื้อกูลด้านสิ่งของเครื่องใช้	6.0	23.9	12.0	13.7	44.4	2.33	1.40	18.2	18.5	30.7	23.0	9.6	3.12	1.23
- เพื่อน และเพื่อนบ้านมาเยี่ยมและพูดคุยคลายเหงา	6.8	33.3	11.1	35.0	13.7	2.84	1.22	20.6	37.6	13.8	22.5	5.5	3.45	1.20

N = 311

ตารางที่ 3.9 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังของผู้สูงอายุด้านการพึงพิงเครือญาติ เพื่อน และเพื่อนบ้าน

พื้นที่	กทม.	ตจว.
ผู้สูงอายุ	$\bar{x} = 2.75$ S.D. = 1.08	$\bar{x} = 3.55$ S.D. = .92

เมื่อพิจารณาระดับความคาดหวังของผู้สูงอายุในการพึ่งพาบุตร เครือญาติ เพื่อน และเพื่อนบ้านนั้น พบว่า ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 67.5 คาดหวังระดับปานกลาง เช่นเดียวกับผู้สูงอายุต่างจังหวัด ร้อยละ 69.3 และผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 19.7 คาดหวังในระดับมากที่สุดกว่าผู้สูงอายุในต่างจังหวัด (ตารางที่ 3.10)

ตารางที่ 3.10

ระดับความคาดหวังการพึ่งพิงบุตร เครือญาติ เพื่อนและเพื่อนบ้านของผู้สูงอายุ

ระดับความคาดหวัง	กรุงเทพฯ	ต่างจังหวัด
มาก	19.7	18.4
ปานกลาง	67.5	69.3
น้อย	12.8	12.3

(3) การคาดหวังต่อชุมชนและภาครัฐ

นอกเหนือจากการคาดหวังในการพึ่งพิงบุตร, เครือญาติหรือเพื่อนบ้านและบทบาทของบุตรแล้ว ผู้สูงอายุยังมีความคาดหวังต่อชุมชนและภาครัฐที่จะมีบทบาทในการให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการให้ความสำคัญในบทบาทของผู้สูงอายุภายในชุมชนและถือว่าผู้สูงอายุสามารถทำประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ จากการศึกษาเรื่องความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อชุมชนและภาครัฐ พบว่า

ผู้สูงอายุมีความคาดหวังให้ชุมชนเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เป็นความต้องการประการหนึ่ง โดยผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 60.7 และต่างจังหวัด ร้อยละ 39.9 มีความคาดหวังมากที่สุด สอดคล้องกับข้อมูลจากการสนทนากลุ่มที่ระบุถึงความต้องการให้ชุมชนจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ การให้ชุมชนจัดกิจกรรมที่บุตรหลานได้ร่วมกิจกรรมกับผู้สูงอายุ ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หรืองานประเพณีสำคัญในแต่ละท้องถิ่น ประเด็นต่อมา คือ ผู้สูงอายุต้องการให้ชุมชนส่งเสริมอาชีพให้กับบุตรหลานที่ยังว่างงาน ทั้งนี้ เมื่อบุตรหลานมีงานทำก็สามารถนำเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายภายในบ้านได้

ส่วนความต้องการให้รัฐจัดบริการดูแลผู้สูงอายุนั้น ในกรุงเทพฯ ร้อยละ 49.6 มีความคาดหวังมาก ในต่างจังหวัดร้อยละ 52.1 คาดหวังมากที่สุด เช่นเดียวกับความคาดหวังให้รัฐสนับสนุนค่าใช้จ่ายเป็นรายเดือนแก่ผู้สูงอายุทุกคน ในกรุงเทพฯ ร้อยละ 46.2 คาดหวังมากต่างจังหวัด ร้อยละ 68.0 คาดหวังมากที่สุด สอดคล้องกับข้อมูลจากการสนทนากลุ่มที่ผู้สูงอายุคาดหวังเงินจากรัฐ อยากให้รัฐจัดเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุทุกคน และเพิ่มจำนวนเงินจากคนละ 300 บาท เป็น 500 บาท นอกจากนี้ยังมีผู้สูงอายุบางรายที่ต้องการแหล่งพักพิงที่สถาน

ประชาสงเคราะห์ หากลูกหลานไม่ดูแลตน และมีผู้สูงอายุในกรุงเทพฯที่ไม่คาดหวังการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากรัฐ ร้อยละ 4.3

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดคาดหวังให้รัฐสนับสนุนค่าใช้จ่ายเป็นรายเดือนแก่ผู้สูงอายุทุกคนมากกว่าประเด็นอื่น ในกรุงเทพฯ ($\bar{x}=3.99$) ต่างจังหวัด ($\bar{x}=4.51$) ค่าเฉลี่ยรวมความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อชุมชนและภาครัฐทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.95$ และ $\bar{x}=4.27$) ตามลำดับ(ตาราง 3.11,3.12)

ความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อชุมชนและภาครัฐ

คาดหวังต่อชุมชนและภาครัฐ	กรุงเทพฯ							ต่างจังหวัด			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คาดหวัง	$\bar{x}$	S.D	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
- ต้องการให้ชุมชนเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาผู้สูงอายุ	19.7	60.7	13.7	2.6	3.4	3.90	.86	36.1	39.9	9.6	12.2
- ต้องการให้รัฐจัดบริการดูแลผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง	29.1	49.6	13.7	5.1	2.6	3.97	.93	52.1	37.4	6.4	2.5
- ต้องการให้รัฐสนับสนุนค่าใช้จ่ายเป็นรายเดือนแก่ผู้สูงอายุทุกคน	34.2	46.2	8.5	6.8	4.3	3.99	1.04	68.0	21.7	4.8	4.5

N = 313

ตาราง 3.12 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อชุมชนและภาครัฐ

พื้นที่	กทม.	ตจว.
ผู้สูงอายุ	$\bar{x} = 3.95$ S.D. = .79	$\bar{x} = 4.27$ S.D. = .74

เมื่อประเมินระดับความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อบทบาทของชุมชนและภาครัฐ ปรากฏว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่คาดหวังในระดับปานกลาง โดยผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ มีร้อยละ 75.2 และต่างจังหวัดร้อยละ 88.0 ทั้งนี้ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 10.3 คาดหวังต่อชุมชนและรัฐในระดับมาก ในขณะที่ต่างจังหวัดไม่มีผู้สูงอายุคาดหวังในระดับดังกล่าวเลย (ตารางที่ 3.13)

ตารางที่ 3.13
ระดับความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อชุมชนและภาครัฐ

ระดับความคาดหวัง	กรุงเทพฯ	ต่างจังหวัด
มาก	10.3	0.0
ปานกลาง	75.2	88.0
น้อย	14.5	12.0

ตอนที่ 2 ความคาดหวังของพหุวัยต่อผู้สูงอายุ

ความคาดหวังของพหุวัยเปรียบเสมือนภาพสะท้อนพฤติกรรมที่ผู้สูงอายุประพฤติปฏิบัติ ซึ่งอาจเป็นหรือไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม ได้แก่ การมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม การแสดงบทบาทไม่ตรงกับสิ่งที่ผู้สูงอายุควรปฏิบัติ ดังนั้นการศึกษาความคาดหวังของพหุวัยต่อผู้สูงอายุ จึงเป็นการสำรวจถึงความต้องการของพหุวัยที่คาดหวังต่อการกระทำและบทบาทของผู้สูงอายุนั้นเอง ผู้ศึกษาได้แบ่งการศึกษาเป็น 2 ด้านได้แก่ การมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัย และความคาดหวังของพหุวัยต่อบทบาทของผู้สูงอายุ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุ

พฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัยเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของทุกคน ทั้งนี้เนื่องจากในสังคมต่างยึดถือตามบรรทัดฐานที่เกี่ยวข้องกับอายุ ซึ่งมีความคาดหวังเชิงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน พหุวัยต่างก็มีความคาดหวังให้ผู้สูงอายุประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามวัย โดยพหุวัยคาดหวังไม่ให้ผู้สูงอายุดื่มสุรา / ของมีเนเมาทุกประเภท โดยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 52.5 คาดหวังมาก ในต่างจังหวัด ร้อยละ 51.3 คาดหวังมากที่สุด สอดคล้องกับข้อมูลจากการสนทนากลุ่มที่ระบุว่า พฤติกรรมที่ไม่อยากให้ผู้สูงอายุทำคือ การดื่มสุรา เห็นว่าไม่ควรดื่ม เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ทั้งนี้ได้กล่าวว่า “เป็นคนแก่ต้องไม่กินเหล้า เมายา ไม่ขี้บ่น” นอกจากนี้ยังระบุว่า “ถ้าผู้สูงอายุทำตัวไม่เหมาะสม บางครั้งลูกหลานก็ไม่สนใจ” ซึ่งทิศทางการคาดหวังเป็นไปแนวทางเดียวกับพหุวัยส่วนใหญ่ที่ระบุถึงเหตุผลในการห้ามผู้สูงอายุดื่มสุรา เพราะจะเป็นผลเสียต่อสุขภาพผู้สูงอายุ พหุวัยส่วนใหญ่มีความเป็นห่วงเรื่องสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุในครอบครัว จึง

คาดหวังให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพทางร่างกายที่แข็งแรง และมีสุขภาพจิตดี เพื่อให้ผู้สูงอายุมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างมีความสุข และมีความสุขในการดูแล ที่จะสามารถดูแลได้ง่ายขึ้น

ด้านความคาดหวังไม่ให้ผู้สูงอายุประพฤติดัวเสียหยา / ไม่ลุ่มหลง อบายมุข พหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 52.7 คาดหวังมาก ในต่างจังหวัด ร้อยละ 56.6 คาดหวังมากที่สุด คือ การไม่เล่นการพนันทุกประเภท เช่น ไพ่ หวย หากแต่มีพหุวัยบางส่วนมองในมุมกลับกันว่า “อะไรที่เป็นความสุขของพ่อแม่ ก็ปล่อยให้เขาทำไป ไม่เหลือบ่ากว่าแรง” หรือ “พ่อ แม่ อยู่กับลูกหลานได้อีกไม่นานถ้าทำแล้วมีความสุขก็ให้เขาทำ”

สำหรับประเด็นความต้องการให้ผู้สูงอายุมีการดำเนินชีวิตที่น่าเอาเป็นแบบอย่าง ซึ่งพหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 56.8 และต่างจังหวัด ร้อยละ 46.6 คาดหวังมาก ซึ่งส่วนใหญ่พบว่าพหุวัยในทุกภาค ต้องการให้ผู้สูงอายุเลิก “จุกจิก จู้จี้ขี้บ่น ขี้กังวล” และเข้าวัด ถือศีล ให้เป็นตัวอย่างที่ดีต่อลูกหลาน ดังคำกล่าวว่า “แก่แล้วต้องแก่อย่างมีคุณค่า เป็นตัวอย่างที่ดีกับลูกหลาน” นอกจากนี้ต้องการให้ผู้สูงอายุ “ใจบุญสุนทาน เป็นร่มโพธิ์ร่มไทร” “ทำอะไรให้ลูกหลานเห็นว่ามีประโยชน์ เป็นคุณค่าแก่สังคม” พหุวัยบางส่วนกล่าวถึงพฤติกรรมหรือการกระทำที่ไม่อยากให้ผู้สูงอายุกระทำ ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ อีก ได้แก่ เอาแต่ใจตัวเอง การไม่ฟังเสียงลูกหลาน โดยมักจะกล่าวว่า “ตนอาบน้ำร้อนมาก่อน หรือมีประสบการณ์มากกว่าลูกหลาน” เนื่องจากเห็นว่ายุคสมัยเปลี่ยนไป

นอกเหนือจากความคาดหวังของพหุวัยต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้สูงอายุแล้ว ยังมีความคาดหวังบางประการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้สูงอายุ เช่น “อยากให้ผู้สูงอายุแข็งแรง อยากให้หายป่วย ให้อาการดีขึ้น อยากให้ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง ลดภาระของคนดูแล เพราะคนดูแลมีภาระหนัก โทนจะเงินทอง เรืองกิน” “อยากให้อยู่แล้วสบายใจ ไม่ต้องกังวลในเวลาลูกหลานไปทำงาน ไม่เจ็บไม่ป่วย” ในขณะที่พหุวัยบางส่วนที่อยากให้ผู้สูงอายุมีความสุขสบายก็ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกให้ใช้ เวลาไม่มีบุตรหลานอยู่บ้านจะได้ช่วยเหลือตนเองได้ การที่พหุวัยคาดหวังให้ผู้สูงอายุหยุดทำงานหนักและพักผ่อนมาก ๆ เพราะมีความเป็นห่วง อยากให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจที่ดีมีอายุยืนยาว นอกจากนั้นยังอาจมีเหตุผลสำคัญที่แฝงอยู่คือตัวพหุวัยเองจะได้ไม่ลำบากในการดูแลผู้สูงอายุมากนัก สามารถหาเวลาไปทำงานหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้

ค่าเฉลี่ยรายประเด็นในด้านการคาดหวังต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุ ในด้านการไม่ลุ่มหลงอบายมุขทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าประเด็นอื่นๆ เป็นความคาดหวังในระดับมากที่สุด (กรุงเทพฯ $\bar{x} = 4.28$ ต่างจังหวัด $\bar{x} = 4.43$) เมื่อพิจารณาในภาพรวมพหุวัยในกรุงเทพฯ คาดหวังพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุในระดับมาก ($\bar{x} = 4.24$) ต่างจังหวัด คาดหวังระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.33$) (ตารางที่ 3.14, 3.15)

ตารางที่ 3.14

ความคาดหวังของพหุวัยต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุ

ด้านพฤติกรรมที่เหมาะสมกับ วัยผู้สูงอายุ	กรุงเทพฯ							ต่างจังหวัด						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คิด หั่ง	$\bar{x}$	SD	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คิด หั่ง	$\bar{x}$	S.D
-ผู้สูงอายุไม่ควรดื่มสุรา/ของ มีเนมาทุกประเภท	37.2	52.5	5.5	2.7	2.2	4.19	.83	51.3	34.4	5.2	5.6	3.5	4.24	1.02
-การไม่ประพฤติชั่วเสียหาย / ไม่ลุ่มหลงในอบายมุข	40.7	52.7	3.3	1.1	2.2	4.28	.77	56.6	36.5	3.1	1.0	2.8	4.43	.83
-มีการดำเนินชีวิตที่น่าเอาเป็น แบบอย่าง	36.1	56.8	5.5	1.1	0.5	4.26	.66	43.9	46.6	8.3	0.4	0.8	4.32	.71

ตาราง 3.15 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุ

พื้นที่	กทม.	ต่าง.
พหุวัย	$\bar{x}$ = 4.24 S.D. = .63	$\bar{x}$ = 4.33 S.D. = .69

ความคาดหวังของพหุวัยต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุนั้น พหุวัยใน กรุงเทพฯ ร้อยละ 72.7 คาดหวังระดับปานกลาง มีถึงร้อยละ 20.8 คาดหวังระดับมาก ส่วน พหุวัยในต่างจังหวัด ร้อยละ 90.9 มีความคาดหวังระดับปานกลาง มีร้อยละ 9.1 ที่คาดหวังใน ระดับน้อย (ตารางที่ 3.16)

ตารางที่ 3.16

ระดับความคาดหวังของพหุวัยต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุ

ระดับความคาดหวัง	กรุงเทพฯ	ต่างจังหวัด
มาก	20.8	0.0
ปานกลาง	72.7	90.9
น้อย	6.5	9.1

2. ความคาดหวังของพหุวัยต่อบทบาทของผู้สูงอายุ

ความคาดหวังของพหุวัยต่อบทบาทของผู้สูงอายุ ผู้ศึกษาได้แบ่งการศึกษาเป็น 4 ด้าน คือ ความคาดหวังด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการเป็นที่ปรึกษา ด้านการปลูกฝังค่านิยม ที่ดีแก่บุตรหลาน และด้านการแบ่งเบาภาระของบุตรหลาน ผลการศึกษาดังนี้

(1) ความคาดหวังด้านการอบรมสั่งสอน

การอบรมสั่งสอนลูกหลานเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ และภูมิปัญญา ต่างๆให้แก่บุตรหลานของตน ซึ่งเป็นบทบาทที่ยังพบเห็นในครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย โดยพหุวัยมีความคาดหวังให้ผู้สูงอายุ เป็นผู้ส่งผ่านหรือถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ สู่บุตรหลานหรือ สมาชิกในครอบครัวและชุมชน ความคาดหวังให้ผู้สูงอายุสั่งสอนให้บุตรหลานเป็นคนดี โดยพหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 49.4 ร้อยละ 45.5 และต่างจังหวัดร้อยละ 49.1 ร้อยละ 41.4 คาดหวัง มากและมากที่สุดตามลำดับ สอดคล้องกับข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม การอบรมสั่งสอนเด็กและ เยาวชนในครอบครัวหรือชุมชน มักจะกล่าวถึงเรื่องความกตัญญู การตอบแทนบุญคุณ ทั้งนี้ พหุวัยแสดงทัศนะว่า “ได้รับรู้เรื่องความกตัญญูโดยการที่คนเฒ่าคนแก่สอน เช่น สอนว่า “เกิดเป็นคนไทย ถ้าคนแก่เคยดูแลเรา เราก็ต้องดูแลเขาตอบแทน” ความเชื่อเรื่องเวรกรรม การประพฤติ ตนเป็นคนดี ดังที่พหุวัย กล่าวว่า ผู้สูงอายุส่วนมากจะรู้จัก ชีบ้น ก็เพื่อให้เราเป็นคนดี สำหรับการ ถ่ายทอดประสบการณ์หรือภูมิปัญญานั้น พหุวัยกล่าวว่า “ผู้สูงอายุบางคนยังมีความรู้ที่สั่งสมมา จากประสบการณ์ของตน หรือจดจำมาจากคำบอกเล่าสั่งสอนของบรรพบุรุษ”จึงทำให้พหุวัย คาดหวังว่าผู้สูงอายุ จะมีบทบาทในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป หรือเพื่อ “เก็บไว้ เป็นที่ระลึก” โดยพหุวัยคาดหวังให้ผู้สูงอายุ ถ่ายทอดความรู้ในด้านการทอผ้า ทอเสื่อ เพราะ “สมัยนี้ไม่มีใครสานต่อ” หรือไม่มีผู้สนใจเหมือนในอดีต ในทางกลับกันมีผู้สูงอายุบางคนที่ไม่

ต้องการสืบทอดความรู้เฉพาะด้านต่าง ๆ ที่ได้รับจากบรรพบุรุษของตนให้กับลูกหลาน แต่บางครั้งอาจประสบปัญหาความไม่พร้อมของบุตรหลาน ไม่มีใครสืบทอดเท่าที่ควร เนื่องจากบุตรหลานให้เหตุผลว่ายังไม่พร้อม และยังไม่สนใจในสิ่งนั้น อยากทำงานอื่นมากกว่า

สำหรับความคาดหวังให้ผู้สูงอายุสอนให้บุตรหลานรู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น มีพหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 41.5 คาดหวังมากที่สุดและร้อยละ 50.8 คาดหวังมาก ในต่างจังหวัด ร้อยละ 50.1 คาดหวังมาก ส่วนประเด็นที่ผู้สูงอายุสอนให้บุตรหลานขยันศึกษาเล่าเรียนนั้น พหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 56.8 คาดหวังมาก ขณะที่พหุวัยในต่างจังหวัด ร้อยละ 46.7 คาดหวังมากที่สุดและมากเท่ากัน

เป็นที่น่าสนใจว่า พหุวัยในกรุงเทพฯ ๑ คาดหวังให้ผู้สูงอายุสั่งสอนให้บุตรหลานเป็นคนดีในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.38$) มากกว่าประเด็นอื่น ส่วนพหุวัยในต่างจังหวัดคาดหวังให้ผู้สูงอายุสอนให้บุตรหลานขยันศึกษาเล่าเรียนในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.37$) ค่าเฉลี่ยรวมความคาดหวังของพหุวัยต่อผู้สูงอายุ ในด้านการอบรมสั่งสอนพหุวัยในกรุงเทพฯ ๑ มีความคาดหวังระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.33$) สูงกว่าพหุวัยในต่างจังหวัดซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.30$) เช่นกัน (ตาราง 3.17, 3.18)

ตารางที่ 3.17
ความคาดหวังของพหุวัยด้านการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน

ด้านการอบรมสั่งสอน	กรุงเทพฯ							ต่างจังหวัด						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คาดหวัง	$\bar{x}$	SD	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คาดหวัง	$\bar{x}$	S.D
-ผู้สูงอายุสั่งสอนให้บุตรหลานเป็นคนดี	45.5	49.4	3.4	1.1	0.5	4.38	.66	41.4	49.1	8.7	0.6	0.2	4.30	.67
-การสอนให้บุตรหลานรู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น	41.5	50.8	6.0	0.5	1.1	4.31	.70	39.5	50.1	7.0	1.7	1.7	4.24	.78
-การสอนให้บุตรหลานขยันศึกษาเล่าเรียน	37.2	56.8	4.4	1.1	0.5	4.29	.65	46.7	46.7	4.1	2.3	0.2	4.37	.69

ตาราง 3.18 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังของพหุวัยด้านการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน

พื้นที่	กทม.		ตจว.
พหุวัย	$\bar{x}$ = 4.33	S.D. = .54	$\bar{x}$ = 4.30 S.D. = .57

(2) ความคาดหวังด้านการเป็นที่ปรึกษา

การทำหน้าที่ของผู้สูงอายุโดยการดำรงบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา/แนะนำนั้น คือ บทบาทที่พหุวัยคาดหวังให้ผู้สูงอายุได้ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมให้แก่บุตรหลาน นำมาใช้เป็นแนวทางตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต เนื่องจากผู้สูงอายุได้เรียนรู้ จากการผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตมามากกว่า ในประเด็นการให้คำแนะนำเมื่อครอบครัวมีเรื่องทุกข์ใจ พหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 54.1 ต่างจังหวัดร้อยละ 52.3 คาดหวังมาก

การที่ผู้สูงอายุจะให้คำปรึกษาด้านการประกอบอาชีพ พหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 56.0 และในต่างจังหวัดร้อยละ 45.5 คาดหวังมากเช่นเดียวกัน ข้อมูลเชิงคุณภาพที่พหุวัยคาดหวังให้ผู้สูงอายุช่วยเรื่องการใช้ชีวิตในครอบครัว การประกอบอาชีพและกิจกรรมของชุมชน สังคม ซึ่ง พหุวัย กล่าวถึงบทบาทนี้ว่า “คนแก่ มีค่า ช่วยสอน ช่วยบอกกล่าวในเรื่องต่างๆ ว่า เรื่องไหนดี เรื่องไหนไม่ดี เพราะผู้สูงอายุมีประสบการณ์มาก ถ้าไม่เข้าใจอะไรก็ไปขอคำปรึกษา

สำหรับการคาดหวังของพหุวัยต่อการที่ผู้สูงอายุจะให้คำปรึกษาด้านการศึกษาแก่บุตรหลานนั้น พหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 54.1 และ 25.7 ส่วนพหุวัยในต่างจังหวัด ร้อยละ 40.2 และร้อยละ 28.3 คาดหวังมากและมากที่สุดตามลำดับ จากการสนทนากลุ่ม พบว่า การขอคำปรึกษา/แนะนำจากผู้สูงอายุจะทำให้คนรุ่นหลังสามารถดำเนินกิจกรรม หรือปฏิบัติตนอย่างถูกต้องบางรายกล่าวว่า การเชื่อฟังสิ่งที่ผู้สูงอายุแนะนำทำให้เราไม่ต้องเดินหลงทาง หรือไม่ต้องเริ่มจากหนึ่ง ลองผิด ลองถูก เสียเวลา มีพหุวัยบางส่วนให้ทัศนะต่อการทำหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านการศึกษาว่า “บางครั้งก็รู้ว่ามีประโยชน์ แต่สมัยเปลี่ยน ถ้ายึดของเดิมก็เสียแล้ว ใช้ไม่ได้”

ส่วนความคาดหวังให้ผู้สูงอายุช่วยตัดสินใจในกรณีที่ครอบครัวประสบปัญหา พหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 58.5 คาดหวังมาก ขณะที่ในต่างจังหวัด ร้อยละ 30.6 คาดหวังระดับมากที่สุด ข้อสังเกตความคาดหวังของพหุวัยทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด คาดหวังให้ผู้สูงอายุแนะนำเมื่อมีเรื่องทุกข์ใจสูงกว่าประเด็นอื่น ๆ

ระดับความคาดหวังของพหุวัยต่อบทบาทการเป็นที่ปรึกษาของผู้สูงอายุ พบว่า ในกรุงเทพฯคาดหวังให้ผู้สูงอายุช่วยตัดสินใจในกรณีที่ครอบครัวประสบปัญหา ระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$) สูงที่สุด ส่วนพหุวัยในต่างจังหวัดคาดหวังให้ผู้สูงอายุแนะนำเมื่อครอบครัวมีเรื่องทุกข์ใจในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$) สูงที่สุด ค่าเฉลี่ยในภาพรวมความคาดหวังของพหุวัยด้านการเป็นที่ปรึกษาของผู้สูงอายุทั้งกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด พหุวัยคาดหวังในระดับมากเหมือนกัน หากในกรุงเทพฯ พหุวัยคาดหวังสูงกว่าในต่างจังหวัด ($\bar{x} = 4.05$ และ $\bar{x} = 3.98$) (ตาราง 3.19,3.20)

ตารางที่ 3.19
ความคาดหวังของพหุวัยด้านการเป็นที่ปรึกษาของผู้สูงอายุ

ด้านการเป็นที่ปรึกษา	กรุงเทพมหานคร							ต่างจังหวัด						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คาดหวัง	$\bar{x}$	SD	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คาดหวัง	$\bar{x}$	S.D
-การให้คำแนะนำเมื่อครอบครัวมีเรื่องทุกข์ใจ	35.0	54.1	7.1	3.3	0.5	4.19	.75	33.9	52.3	10.7	3.1	0.0	4.16	.73
-การให้คำปรึกษาด้านการประกอบอาชีพ	25.8	56.0	13.2	3.8	1.1	4.01	.80	31.2	45.5	15.3	8.0	0.2	3.99	.89
-การให้คำปรึกษาด้านการศึกษาแก่บุตรหลาน	25.7	54.1	14.2	3.3	2.7	3.96	.88	28.3	40.2	18.8	10.2	2.5	3.81	1.03
-การช่วยตัดสินใจในกรณีที่ครอบครัวประสบปัญหา	25.7	58.5	11.5	2.7	1.6	4.03	.79	30.6	46.5	12.8	9.7	0.4	3.97	.92

ตาราง 3.20 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวัง ของพหุวัยด้านการเป็นที่ปรึกษาของผู้สูงอายุ

พื้นที่	กทม.		ตจว.
พหุวัย	$\bar{x}$ = 4.05	S.D. = .62	$\bar{x}$ = 3.98 S.D. = .75

(3) ด้านการปลูกฝังค่านิยมที่ดีแก่บุตรหลาน

สถาบันครอบครัวถือเป็นแหล่งที่บ่มเพาะค่านิยมที่ดีงามแก่สมาชิกใหม่ในสังคม ดังนั้น บุคคลที่สังคมจะคาดหวังให้แสดงบทบาทการปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้กับบุตรหลาน คือ ผู้สูงอายุโดยภาพรวมมักจะเป็นการปลูกฝังในเรื่องความกตัญญูและเรื่องของเวรกรรม ในประเด็นของความกตัญญูนั้น พหุวัยส่วนใหญ่กล่าวว่าได้รับรู้เรื่องความกตัญญูมาจากการที่เห็นพ่อแม่กระทำต่อปู่ ย่า ตา ยาย เห็นเพื่อนปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ รวมทั้งการได้รับการถ่ายทอดเรื่องความกตัญญูผ่านทางนิทานพื้นบ้าน และธรรมะจากผู้สูงอายุบางคน

พหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 46.4 คาดหวังมากที่สุดให้ผู้สูงอายุปลูกฝังการเคารพผู้ใหญ่ให้แก่บุตรหลาน ส่วนพหุวัยในต่างจังหวัด ร้อยละ 47.8 คาดหวังมากที่สุด สำหรับความคาดหวังให้ผู้สูงอายุปลูกฝังให้บุตรหลานสำนึกถึงบุญคุณ ให้ความช่วยเหลือ ทั้งผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 52.5 และในต่างจังหวัดร้อยละ 48.5 คาดหวังมากที่สุด ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มสามารถสะท้อนภาพได้ว่าบิดา มารดา พระสงฆ์ ปลูกฝังเรื่องความกตัญญูทางอ้อมให้กับพหุวัย เพื่อให้พหุวัยจดจำและซึมซับพฤติกรรมเหล่านั้นไว้ นอกจากนี้การที่บิดามารดาแสดงความกตัญญูโดยการดูแลปู่ ย่า ตา ยาย เรื่องอาหารการกิน ซื้อของมาให้ผู้สูงอายุ จนทำให้ผู้สูงอายุมีความสุข เป็นพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับพหุวัย จากการที่ผู้สูงอายุปลูกฝังค่านิยมความกตัญญูให้กับคนรุ่นใหม่ ทำให้ทุกคนยังคงยึดถือกับค่านิยมความกตัญญู เห็นได้จากเมื่อไม่มีใครดูแลผู้สูงอายุในบ้าน หรือออกไปทำงานหมดต้องมีคนหนึ่งในบ้านดูแล เนื่องจากความกตัญญูเป็นสิ่งที่มีความค่า การแสดงความกตัญญูเป็นการทดแทนบุญคุณของบิดามารดาหรือผู้มีพระคุณที่เลี้ยงเรามา

เมื่อพิจารณาความคาดหวังของพหุวัยในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่คาดหวังให้ผู้สูงอายุปลูกฝังการเคารพผู้ใหญ่แก่บุตรหลานในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.36$) ในขณะที่พหุวัยในต่างจังหวัดกลับคาดหวังให้ผู้สูงอายุปลูกฝังเรื่องบุญคุณระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.36$) ค่านิยมในเรื่องของเวรกรรมก็เป็นอีกค่านิยมหนึ่งที่ผู้สูงอายุได้ปลูกฝังให้กับลูกหลานมาตลอด โดยใช้วิธีการบอกเล่าต่อ ๆ กันมา เช่นเดียวกับการปลูกฝังเรื่องความกตัญญู ค่าเฉลี่ยความคาดหวังของพหุวัยต่อการปลูกฝังค่านิยมที่ดีแก่บุตรหลาน โดยภาพรวมพหุวัยทั้งกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดคาดหวังในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$ และ $\bar{x} = 4.32$) ตามลำดับ (ตาราง 3.21, 3.22)

ตารางที่ 3.21
ความคาดหวังของพหุวัยต่อด้านการปลูกฝังค่านิยมที่ดีแก่บุตรหลาน

ด้านการปลูกฝังค่านิยมที่ดีแก่ บุตรหลาน	กรุงเทพฯ							ต่างจังหวัด						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คิด ทั้ง	$\bar{x}$	SD	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คิด ทั้ง	$\bar{x}$	S.D
-ผู้สูงอายุปลูกฝังการเคารพ ผู้ใหญ่ให้แก่บุตรหลาน	46.4	45.9	5.5	1.6	0.5	4.36	.71	42.5	47.8	6.8	2.5	0.4	4.30	.73
-ผู้สูงอายุปลูกฝังให้ลูกหลาน สำนึกถึงบุญคุณของผู้ที่ให้ความ ช่วยเหลือ	42.1	52.5	2.7	2.2	0.5	4.33	.69	44.8	48.5	4.8	1.9	0.0	4.36	.66

ตาราง 3.22 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังของพหุวัยต่อด้านการปลูกฝังค่านิยมที่ดีแก่บุตรหลาน

พื้นที่	กทม.	ตจว.
พหุวัย	$\bar{x}$ = 4.34 S.D. = .63	$\bar{x}$ = 4.32 S.D. = .63

(4) ความคาดหวังการแบ่งเบาภาระของบุตรหลาน

ภาระของบุตรหลานในที่นี้ คือ ความรับผิดชอบของบุตรหลานที่ได้กระทำหรือปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การประกอบอาชีพ การเลี้ยงดูบุตร การเลี้ยงดูผู้สูงอายุ การทำงานบ้าน ดังจะเห็นได้ว่า บุตรหลานต้องรับภาระความรับผิดชอบอย่างมาก ซึ่งทำให้การแสดงบทบาทที่ตนมีอยู่เป็นไปอย่างยากลำบาก ดังนั้นพหุวัยต้องคาดหวังให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการแบ่งเบาภาระของบุตรหลานหลายประการ คือ คาดหวังให้ผู้สูงอายุช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ โดยพหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 43.7 และต่างจังหวัด ร้อยละ 35.5 มีความคาดหวังมาก ในประเด็นที่พหุวัยในกรุงเทพฯ มีความคาดหวังมากต่อการที่ผู้สูงอายุช่วยเหลืองานในบ้านเมื่อสมาชิกในครอบครัวไปทำงานนอกบ้าน ร้อยละ 30.1 ในขณะที่พหุวัยต่างจังหวัดมีความคาดหวังน้อย ร้อยละ 23.7 และไม่คาดหวังร้อยละ 22.6 ซึ่งข้อมูลจากการสนทนากลุ่มสนับสนุนข้อมูลจากการศึกษาเชิงปริมาณว่า “ในครอบครัวมีสมาชิกที่เป็นคนแก่ ก็จะเป็นคนแก่ที่ช่วยทำงานที่บ้าน มีประโยชน์ให้กับครอบครัว” ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุเห็นว่าตนเองมีเวลาว่าง จึงอยากจะช่วยทำประโยชน์ให้กับบุตรหลาน เท่าที่สุขภาพร่างกายของตนสามารถทำได้ ดังนั้นการคาดหวังบทบาทการแบ่งเบาภาระของบุตรหลานจากผู้สูงอายุ ทำให้บุตรหลานมีบทบาทเป็นผู้รับ และผู้สูงอายุมีบทบาทเป็นผู้ให้ ส่วนหนึ่งทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าการแบ่งเบาภาระของบุตรหลาน และอีกบทบาทหนึ่งคือการช่วยเหลือหลาน เป็นต้น

สำหรับการคาดหวังให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ช่วยเหลือบุตรหลานนั้น พหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 30.6 ในต่างจังหวัดร้อยละ 40.9 ไม่คาดหวังให้ผู้สูงอายุกระทำเช่นนั้น ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มบางส่วนสะท้อนความคิดเห็นของพหุวัยต่อผู้สูงอายุว่า หากเป็นผู้สูงอายุที่อยู่เพียงลำพัง หรืออาศัยอยู่กับสมาชิกในครอบครัวที่มีฐานะยากจน แต่เห็นว่าตนเองยังคงมีกำลังที่จะทำงาน หาเงินเป็นรายได้เพิ่มเติม สำหรับค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวได้ ก็จะถูกนับเป็นผู้ที่มีบทบาทในเชิงเศรษฐกิจ คือ สามารถหารายได้ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัว เช่น ผู้สูงอายุบางคนมีการประกอบอาชีพ เช่น ทำไร่ ทำนา รับจ้างเลี้ยงปลาในบ่อ มีรายได้ประมาณวันละ 30-60 บาท ซึ่งส่วนใหญ่บุตรหลานไม่ต้องการให้ผู้สูงอายุทำงาน แต่ผู้สูงอายุกล่าวว่า “ถ้าไม่ทำอะไรจะทำจะเหงา” ทำให้บุตรหลานเป็นห่วงสุขภาพของผู้สูงอายุ ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อผู้สูงอายุทำงานหนัก ก็จะมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ข้อต่อ ซึ่งเป็นภาระของสมาชิกในครอบครัวที่จะต้องดูแลต่อไป

ระดับความคาดหวังของพหุวัยต่อการแบ่งเบาภาระของบุตรหลานในประเด็นการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันสูงกว่าประเด็นอื่น โดยในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดคาดหวังในระดับมาก ($\bar{x} = 3.68$ และ $\bar{x} = 3.55$) ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยความคาดหวังของพหุวัยต่อการแบ่งเบาภาระของบุตรหลานพหุวัยในกรุงเทพฯ คาดหวังในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.14$) ในต่างจังหวัดคาดหวังระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.99$) เช่นกัน (ตาราง 3.23, 3.24)

ตารางที่ 3.23
ความคาดหวังของพหุวัยด้านการแบ่งเบภาระของบุตรหลาน

ด้านการแบ่งเบภาระของ บุตรหลาน	กรุงเทพฯ							ต่างจังหวัด						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คาดหวัง	$\bar{x}$	SD	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คาดหวัง	$\bar{x}$	S.D
-การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน	24.0	43.7	12.0	16.9	3.3	3.68	1.11	24.1	35.5	21.1	10.7	8.6	3.55	1.21
-การช่วยงานในบ้านเมื่อสมาชิกในครอบครัวไปทำงานนอกบ้าน	14.2	30.1	13.7	26.2	15.8	3.00	1.33	19.2	22.1	12.4	23.7	22.6	2.92	1.46
-การประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ช่วยเหลือบุตรหลาน	15.3	23.5	12.6	18.0	30.6	2.74	1.48	16.3	17.4	8.9	16.5	40.9	2.50	1.54

ตาราง 3.24 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังด้านการแบ่งเบภาระของบุตรหลาน

พื้นที่	กทม.		ตจว.
พหุวัย	$\bar{x}$ = 3.14	S.D. = 1.11	$\bar{x}$ = 2.99 S.D. = 1.21

ระดับความคาดหวังของพหุวัยต่อบทบาทของผู้สูงอายุ ได้แก่ การอบรมสั่งสอน การให้คำแนะนำปรึกษา การถ่ายทอดหรือปลูกฝังค่านิยมให้แก่บุตรหลาน และการแบ่งเบาภาระของบุคคลในครอบครัว พหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 74.3 ในต่างจังหวัด ร้อยละ 69.1 มีความคาดหวังระดับปานกลาง และพหุวัยในต่างจังหวัด ร้อยละ 18.5 ที่คาดหวังในระดับมาก (ตารางที่ 3.25)

ตารางที่ 3.25
ระดับความคาดหวังของพหุวัยต่อบทบาทของผู้สูงอายุ

ระดับความคาดหวัง	กรุงเทพฯ	ต่างจังหวัด
มาก	11.5	18.5
ปานกลาง	74.3	69.1
น้อย	14.2	12.4

ตอนที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังของผู้สูงอายุและพหุวัยกับตัวแปรอิสระ

การทดสอบความสัมพันธ์ในส่วนนี้ เป็นการศึกษเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้สูงอายุและพหุวัยกับตัวแปรอิสระในพื้นที่กรุงเทพฯและต่างจังหวัด โดยผู้ศึกษาสนใจว่ารายได้อาจมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของผู้สูงอายุ สำหรับกลุ่มพหุวัยนำตัวแปรด้านอาชีพ รายได้ และประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังจึงนำมาทดสอบโดยใช้ค่าที(Independent Samples T- test) และ One Way ANOVA

1. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของผู้สูงอายุกับตัวแปรอิสระ

1) รายได้กับความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อการพึ่งพิงบุตร เครือญาติ เพื่อนและเพื่อนบ้าน

การศึกษาความแตกต่างระหว่างรายได้ของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดกับความคาดหวังการพึ่งพิงบุตร เครือญาติ เพื่อน และเพื่อนบ้านนั้นปรากฏว่าผู้สูงอายุในต่างจังหวัดที่มีรายได้แตกต่างกันมีความคาดหวังจากบุคคลดังกล่าวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ($p = .001$) โดยผู้สูงอายุที่มีรายได้ระหว่าง 25,001 – 30,000 บาท มีความคาดหวังมาก ($\bar{x}=5.00$) สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้มากกว่าหรือน้อยกว่า แสดงว่าผู้สูงอายุในต่างจังหวัดที่มีรายได้สูงคาดหวังมากกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำ ในขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ที่มีรายได้แตกต่างกันมีความคาดหวังการพึ่งพิงบุตร เครือญาติ เพื่อน และเพื่อนบ้านไม่แตกต่างกัน ($p = .098$) (ตารางที่ 3.26, 3.27)

ตารางที่ 3.26

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ของผู้สูงอายุ
ในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดกับความคาดหวังการพึ่งพิงบุตร เครือญาติ เพื่อน และเพื่อนบ้าน

พื้นที่	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
กรุงเทพฯ	ระหว่างกลุ่ม	3	5.019	1.673	2.148	.098
	ภายในกลุ่ม	113	87.998	.778		
	รวม	116	93.017			
ต่างจังหวัด	ระหว่างกลุ่ม	7	13.129	1.875	3.341	.001**
	ภายในกลุ่ม	305	171.227	.561		
	รวม	312	184.357			

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

ตารางที่ 3.27

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ของผู้สูงอายุใน
ต่างจังหวัดกับความคาดหวังการพึ่งพิงบุตร เครือญาติ เพื่อน และเพื่อนบ้าน

รายได้	N	$\bar{x}$	S.D
ต่ำกว่า 5,000 บาท	156	3.81	.71
5,000 – 10,000 บาท	38	3.97	.64
10,001 – 15,000 บาท	7	3.34	.50
15,001 – 20,000 บาท	7	4.12	.84
20,001 – 25,000 บาท	8	4.75	.41
25,001 – 30,000 บาท	2	5.00	.00
30,000 บาทขึ้นไป	1	3.71	.85
ไม่แน่นอน	94	3.75	.76
รวม	313	3.84	.76

2) รายได้กับความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อบทบาทของบุตร

ความแตกต่างระหว่างรายได้ของผู้สูงอายุกับความคาดหวังบทบาทของบุตรในภาพรวม
ได้แก่ บทบาทในการอบรมสั่งสอน การให้คำปรึกษา การถ่ายทอดค่านิยม การแบ่งเบาภาระของ
บุตรหลานนั้น เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด พบว่า ผู้สูงอายุใน

ต่างจังหวัดที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคาดหวังบทบาทของบุตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01($p = .005$) โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีรายได้ 25,001 – 30,000 บาท มีความคาดหวังบทบาทบุตรมาก ($\bar{x} = 5.00$) ในขณะที่ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ที่มีรายได้แตกต่างกัน ความคาดหวังบทบาทของบุตรไม่แตกต่างกัน ($p = .883$) (ตารางที่ 3.28,3.29)

ตารางที่ 3.28
การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด
กับความคาดหวังบทบาทของบุตร

พื้นที่	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
กรุงเทพฯ	ระหว่างกลุ่ม	3	.338	.112	.217	.883
	ภายในกลุ่ม	113	58.529	.518		
	รวม	116	58.867			
ต่างจังหวัด	ระหว่างกลุ่ม	7	11.862	1.694	2.935	.005**
	ภายในกลุ่ม	305	176.079	.5773		
	รวม	312	187.942			

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

ตารางที่ 3.29
การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ของผู้สูงอายุในต่างจังหวัด
กับความคาดหวังบทบาทของบุตร

รายได้	N	$\bar{x}$	S.D
ต่ำกว่า 5,000 บาท	156	4.14	.62
5,000 – 10,000 บาท	38	4.16	.63
10,001 – 15,000 บาท	7	3.65	.69
15,001 – 20,000 บาท	7	4.14	.77
20,001 – 25,000 บาท	8	4.65	.68
25,001 – 30,000 บาท	2	5.00	.00
30,000 บาทขึ้นไป	1	4.00	-
ไม่แน่นอน	94	3.83	.98
รวม	313	4.06	.77

3) รายได้กับความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อบทบาทของรัฐ

ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของผู้สูงอายุกับความคาดหวังบทบาทของภาครัฐ โดยเปรียบเทียบกลุ่มผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด พบว่า ผู้สูงอายุในต่างจังหวัดมีรายได้แตกต่างกัน มีความคาดหวังบทบาทของภาครัฐแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 ($p = .000$) เมื่อพิจารณาจากกลุ่มรายได้ของผู้สูงอายุที่มีความคาดหวังสูงสุด คือ ผู้ที่มีรายได้ในช่วง 25,001 – 30,000 บาท ($\bar{x}=5.00$) รองลงมาคือ ช่วงรายได้ระหว่าง 20,001 – 25,000 บาท ($\bar{x}=4.87$) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้สูง แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้สูงคาดหวังบทบาทของภาครัฐสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ ขณะที่ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ที่มีรายได้แตกต่างกันมีความคาดหวังบทบาทของภาครัฐไม่แตกต่างกัน ($p = .409$) (ตารางที่ 3.30, 3.31)

ตารางที่ 3.30

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ของผู้สูงอายุ
ในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดกับความคาดหวังบทบาทของภาครัฐ

พื้นที่	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
กรุงเทพฯ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.857	.619	.971	.409
	ภายในกลุ่ม	113	72.039	.637		
	รวม	116	73.897			
ต่างจังหวัด	ระหว่างกลุ่ม	7	15.593	2.227	4.329	.000***
	ภายในกลุ่ม	305	156.926	.514		
	รวม	312	172.520			

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

ตารางที่ 3.31
การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ของผู้สูงอายุในต่างจังหวัดกับ
ความคาดหวังบทบาทของภาครัฐ

รายได้	N	$\bar{x}$	S.D
ต่ำกว่า 5,000 บาท	156	4.41	.51
5,000 – 10,000 บาท	38	4.27	.66
10,001 – 15,000 บาท	7	3.95	.75
15,001 – 20,000 บาท	7	4.52	.42
20,001 – 25,000 บาท	8	4.87	.35
25,001 – 30,000 บาท	2	5.00	.00
30,000 บาทขึ้นไป	1	4.00	-
ไม่แน่นอน	94	3.99	1.00
รวม	313	4.27	.74

4) เขตที่อยู่อาศัยกับความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อการพึ่งพิงบุตร เครือญาติ เพื่อน และเพื่อนบ้าน

การศึกษาความแตกต่างระหว่างเขตที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุกับความคาดหวังการพึ่งพิงบุตร เครือญาติ เพื่อน และเพื่อนบ้าน พบว่า ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ที่อาศัยในเขตเมืองมีค่าเฉลี่ยความคาดหวังพึ่งพิงสูงกว่า ($\bar{x} = 3.30$) ผู้สูงอายุที่อยู่เขตชนบท ($\bar{x} = 2.90$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p = .011$) ในขณะที่ผู้สูงอายุในต่างจังหวัดที่มีเขตที่อยู่อาศัยแตกต่างกันมีความคาดหวังการพึ่งพิงไม่แตกต่างกัน ($p = .742$) (ตารางที่ 3.32)

ตารางที่ 3.32
การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเขตที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด
กับความคาดหวังการพึ่งพิงบุตร เครือญาติ เพื่อนและเพื่อนบ้าน

พื้นที่	เขตที่อยู่อาศัย	N	$\bar{x}$	S.D	t	P
กรุงเทพฯ	เมือง	66	3.30	1.005	2.59	.011*
	ชนบท	49	2.90	.665		
ต่างจังหวัด	เมือง	44	3.87	.830	.33	.742
	ชนบท	269	3.83	.760		

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

5) เขตที่อยู่อาศัยกับความคาดหวังบทบาทของบุตร

เขตที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุกับความคาดหวังบทบาทของบุตรเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเขตเมือง และชนบท พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเขตที่อยู่อาศัยแตกต่างกันมีความคาดหวังบทบาทของบุตรไม่แตกต่างกัน พื้นที่กรุงเทพมหานครมีค่า ($p = .191$) และต่างจังหวัดมีค่า ($p = .691$) (ตารางที่ 3.33)

ตารางที่ 3.33

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเขตที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดกับความคาดหวังบทบาทของบุตร

พื้นที่	เขตที่อยู่อาศัย	N	$\bar{x}$	S.D	t	P
กรุงเทพฯ	เมือง	66	3.71	.83	1.32	.191
	ชนบท	49	3.88	.51		
ต่างจังหวัด	เมือง	44	4.10	.81	.40	.691
	ชนบท	269	4.05	.77		

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

6) เขตที่อยู่อาศัยกับความคาดหวังบทบาทของภาครัฐ

การศึกษาความแตกต่างระหว่างเขตที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุกับความคาดหวังบทบาทของภาครัฐ ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดที่มีเขตที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน ถึงแม้จะอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบทมีความคาดหวังบทบาทของภาครัฐไม่แตกต่างกัน โดยในกรุงเทพฯมีค่า ($p = .555$) ต่างจังหวัดมีค่า ($p = .056$) (ตารางที่ 3.34)

ตารางที่ 3.34

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเขตที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดกับความคาดหวังบทบาทของภาครัฐ

พื้นที่	เขตที่อยู่อาศัย	N	$\bar{x}$	S.D	t	P
กรุงเทพฯ	เมือง	66	3.99	.89	.59	.555
	ชนบท	49	3.90	.68		
ต่างจังหวัด	เมือง	44	4.02	.96	1.95	.056
	ชนบท	269	4.31	.69		

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของพหุวัยกับตัวแปรอิสระ

1) อาชีพกับความคาดหวังพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ

อาชีพของพหุวัยกับความคาดหวังพฤติกรรมของผู้สูงอายุนั้น เมื่อทดสอบโดยการเปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันไม่ทำให้พหุวัยทั้งในกรุงเทพฯ ($p = .679$) และต่างจังหวัด ($p = .448$) คาดหวังพฤติกรรมผู้สูงอายุต่างกัน (ตารางที่ 3.35)

ตารางที่ 3.35

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอาชีพของพหุวัยในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดความคาดหวังพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ

พื้นที่	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
กรุงเทพฯ	ระหว่างกลุ่ม	2	.352	.176	.387	.679
	ภายในกลุ่ม	111	50.384	.453		
	รวม	113	50.736			
ต่างจังหวัด	ระหว่างกลุ่ม	2	.812	.406	.804	.448
	ภายในกลุ่ม	423	213.506	.504		
	รวม	425	214.318			

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

2) อาชีพกับความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของพหุวัยกับความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ โดยพหุวัยในกรุงเทพฯ ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคาดหวังบทบาทผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน ($p=.181$) ส่วนพหุวัยในต่างจังหวัดที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ($p = .003$) โดยกลุ่มอาชีพรับจ้างและค้าขาย คาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุสูงที่สุด ($\bar{x}=3.95$) มากกว่าอาชีพเกษตรกร รับราชการและรัฐวิสาหกิจ (ตารางที่ 3.36,3.37)

ตารางที่ 3.36

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอาชีพของพหุวัยใน
กรุงเทพฯและต่างจังหวัดเกี่ยวกับความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ

พื้นที่	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
กรุงเทพฯ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.057	.528	1.734	.181
	ภายในกลุ่ม	111	32.607	.304		
	รวม	113	33.664			
ต่างจังหวัด	ระหว่างกลุ่ม	2	4.600	2.300	5.814	.003*
	ภายในกลุ่ม	423	167.355	.395		
	รวม	425	171.955			

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

ตารางที่ 3.37

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างอาชีพของพหุวัยในต่างจังหวัดกับ
ทัศนคติเกี่ยวกับความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ

อาชีพ	N	$\bar{x}$	S.D
เกษตรกร	181	3.74	.58
รับราชการและรัฐวิสาหกิจ	36	3.90	.70
รับจ้างและค้าขาย	209	3.95	.65
รวม	426	3.86	.63

3) รายได้กับความคาดหวังพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ของพหุวัยกรุงเทพฯและต่างจังหวัดเมื่อ
ทดสอบกับความคาดหวังพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มพหุวัยในกรุงเทพฯที่มี
รายได้แตกต่างกันมีความคาดหวังพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน ($p =$
.644) ส่วนพหุวัยในต่างจังหวัด ที่มีรายได้ต่างกันคาดหวังพฤติกรรมของผู้สูงอายุต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p = .009$) เมื่อพิจารณาจากการเปรียบเทียบความแตกต่าง
ของรายได้ซึ่งกลุ่มพหุวัยในต่างจังหวัดที่มีรายได้ระหว่าง 25,001 – 30,000 บาท จะมีความ
คาดหวังพฤติกรรมของผู้สูงอายุสูง ($\bar{x} = 4.90$) ซึ่งมากกว่าพหุวัยที่มีรายได้ต่ำกว่าหรือสูงกว่า
(ตารางที่ 3.38, 3.39)

ตารางที่ 3.38

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ของพหุวัย ใน
กรุงเทพฯและต่างจังหวัดเกี่ยวกับความคาดหวังพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ

พื้นที่	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
กรุงเทพฯ	ระหว่างกลุ่ม	4	.974	.243	.625	.644
	ภายในกลุ่ม	176	68.488	.389		
	รวม	180	69.462			
ต่างจังหวัด	ระหว่างกลุ่ม	7	8.918	1.274	2.684	.009**
	ภายในกลุ่ม	470	223.066	.474		
	รวม	477	231.985			

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

ตารางที่ 3.39

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างรายได้ของพหุวัยในต่างจังหวัด
กับทัศนคติเกี่ยวกับความคาดหวังพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ

รายได้	N	$\bar{x}$	S.D
ต่ำกว่า 5,000 บาท	211	4.34	.69
5,000 – 10,000 บาท	146	4.30	.73
10,001 – 15,000 บาท	32	4.28	.59
15,001 – 20,000 บาท	16	4.45	.41
20,001 – 25,000 บาท	8	4.79	.35
25,001 – 30,000 บาท	10	4.90	.22
30,000 บาทขึ้นไป	8	4.79	.46
ไม่แน่นอน	47	4.13	.77
รวม	478	4.33	.69

3) รายได้กับความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ

การศึกษาความแตกต่างระหว่างรายได้กับความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ กลุ่มพหุวัยที่มีรายได้ต่างกันมีความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพหุวัยในกรุงเทพฯ มีความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p = .020$) เมื่อเปรียบเทียบรายได้ของพหุวัยที่อยู่ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท มีความคาดหวังสูง ($\bar{x}=4.26$) มากกว่ารายได้ของพหุวัยในกลุ่มอื่นๆ (ตารางที่ 3.40 ,3.41)

สำหรับพหุวัยในต่างจังหวัดที่มีรายได้สูงมีความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุที่แตกต่างจากกลุ่มที่มีรายได้ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 ($p = .000$) โดยผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 25,001 – 30,000 บาท มีความคาดหวังสูงที่สุด ($\bar{x}=4.97$) (ตารางที่ 3.40)

ตารางที่ 3.40

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้ของพหุวัย
ในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดเกี่ยวกับความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ

พื้นที่	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
กรุงเทพฯ	ระหว่างกลุ่ม	4	3.317	.829	2.988	.020*
	ภายในกลุ่ม	172	47.729	.277		
	รวม	176	51.046			
ต่างจังหวัด	ระหว่างกลุ่ม	7	19.770	2.824	7.657	.000***
	ภายในกลุ่ม	469	172.995	.368		
	รวม	476	192.766			

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

ตารางที่ 3.41
การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างรายได้ของพหุวัยในกรุงเทพฯ
กับความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ

รายได้	N	$\bar{x}$	S.D
ต่ำกว่า 5,000 บาท	73	4.12	.46
5,000 – 10,000 บาท	39	3.92	.49
10,001 – 15,000 บาท	8	4.26	.68
15,001 – 20,000 บาท	2	4.03	.04
20,001 – 25,000 บาท	54	3.87	.46
รวม	176	4.01	.49

ตารางที่ 3.42
การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างรายได้ของพหุวัยในต่างจังหวัด
กับความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ

รายได้	N	$\bar{x}$	S.D
ต่ำกว่า 5,000 บาท	208	3.81	.59
5,000 – 10,000 บาท	148	3.85	.62
10,001 – 15,000 บาท	32	3.82	.55
15,001 – 20,000 บาท	16	4.09	.61
20,001 – 25,000 บาท	8	4.40	.72
25,001 – 30,000 บาท	10	4.97	.07
30,000 บาทขึ้นไป	8	4.51	.76
ไม่แน่นอน	47	3.77	.66
รวม	477	3.87	.63

5) ประสพการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุกับความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ

ความสัมพันธ์ระหว่างประสพการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุของพหุวัยที่แตกต่างกันในพื้นที่กรุงเทพฯ มีผลต่อความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p = .043$) โดยเฉพาะกลุ่มพหุวัยในกรุงเทพฯ ที่ไม่มีประสพการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุมาก่อน มีค่าเฉลี่ยความคาดหวังมาก ($\bar{x} = 4.03$) สูงกว่ากลุ่มพหุวัยที่มีประสพการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุ ในขณะที่พหุวัยในต่างจังหวัดที่มีประสพการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุต่างกัน มีความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน ($p = .244$) (ตารางที่ 3.43)

ตารางที่ 3.43

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุของพหุวัย
ในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดกับความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ

พื้นที่	ประสบการณ์ใน การดูแลผู้สูงอายุ	N	$\bar{x}$	S.D	t	P
กรุงเทพฯ	มี	97	3.86	.525	2.04	.043*
	ไม่มี	80	4.03	.544		
ต่างจังหวัด	มี	371	3.89	.668	1.17	.244
	ไม่มี	109	3.81	.517		

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

6) เขตที่อยู่อาศัยกับความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ

เขตที่อยู่อาศัยของพหุวัยในต่างจังหวัด มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังบทบาทของผู้
สูงอายุที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ($p = .003$) โดยเฉพาะอย่างยิ่งพหุวัยที่
อยู่ในเขตเมืองมีความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุสูง ($\bar{x} = 4.11$) มากกว่าพหุวัยในเขตชนบท
แต่ในพื้นที่กรุงเทพฯนั้นเขตที่อยู่อาศัยไม่มีผลต่อความคาดหวังของพหุวัย ($p = .051$) (ตารางที่
3.44)

ตารางที่ 3.44

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเขตที่อยู่อาศัยของพหุวัย
ในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดกับความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ

พื้นที่	ประสบการณ์ใน การดูแลผู้สูงอายุ	N	$\bar{x}$	S.D	t	P
กรุงเทพฯ	มี	78	4.02	.59	1.97	.051
	ไม่มี	97	3.86	.47		
ต่างจังหวัด	มี	54	4.11	.60	2.96	.003**
	ไม่มี	425	3.84	.63		

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

ตารางสรุปความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังของผู้สูงอายุและพหุวัยกับตัวแปรอิสระ

ตาราง3.45

สรุปความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังของผู้สูงอายุกับรายได้และเขตที่อยู่อาศัย

ประเด็น	F	P
รายได้กับความคาดหวังในการพึ่งพิงบุตร		
- กทม.	2.148	0.098
- ต่างจังหวัด	3.341	0.001**
รายได้กับความคาดหวังบทบาทบุตร		
- กทม.	.217	.883
- ต่างจังหวัด	2.935	.005**
รายได้กับความคาดหวังภาครัฐ		
- กทม.	.971	.409
- ต่างจังหวัด	4.329	.000***
ประเด็น	t	P
เขตที่อยู่อาศัยกับความคาดหวังในการพึ่งพิงบุตร		
- กทม.	2.59	.011*
- ต่างจังหวัด	.33	.742
เขตที่อยู่อาศัยกับความคาดหวังบทบาทบุตร		
- กทม.	1.32	.191
- ต่างจังหวัด	.40	.691
เขตที่อยู่อาศัยกับความคาดหวังบทบาทภาครัฐ		
- กทม.	.59	.555
- ต่างจังหวัด	1.95	.056

*= $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

ตาราง 3.46

สรุปความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังของพหุวัยกับตัวแปรอิสระ

ประเด็น	F	P
อาชีพกับความคาดหวังพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ		
- กทม.	.387	.679
- ต่างจังหวัด	.804	.448
อาชีพกับความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ		
- กทม.	1.734	.181
- ต่างจังหวัด	5.814	.003*
รายได้กับความคาดหวังพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ		
- กทม.	.625	.644
- ต่างจังหวัด	2.684	.009*
รายได้กับความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ		
- กทม.	2.988	.020*
- ต่างจังหวัด	7.657	.000***
ประเด็น	t	P
ประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุกับความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ		
- กทม.	2.04	0.43*
- ต่างจังหวัด	1.17	.244
เขตที่อยู่อาศัยกับความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ		
- กทม.	1.97	0.51
- ต่างจังหวัด	2.96	.003**

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

ความคาดหวังของบุคคลอาจกล่าวได้ว่าเป็นการรอเพื่อที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างที่ตั้งใจไว้ ในใจ ทุกคนมีความคาดหวังแตกต่างกัน เนื่องจากบุคคลมีความรู้ ความเชื่อ ประสบการณ์และศักยภาพแตกต่างกัน ดังนั้น การศึกษาบุคคล 2 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุและพหุวัยหรือบุคคลที่เป็นสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุจึงมีประเด็นที่น่าสนใจว่าต่างฝ่ายต่างหวังต่อกันอย่างไร ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อพหุวัย ในเครือข่ายการสนับสนุนทางสังคมต่อผู้สูงอายุ ได้แก่ ครอบครัว เครือญาติ เพื่อน เพื่อนบ้าน ชุมชนและรัฐ ผู้สูงอายุคาดหวังต่อบุคคลในเครือข่ายครอบครัวมากกว่าเครือข่ายอื่นๆ และในครอบครัวนี้เองผู้สูงอายุเห็นว่าบุคคลที่ผู้สูงอายุคาดหวังมากที่สุด คือ บุตร โดยคาดหวังการพึ่งพิงจากบุตร และการคาดหวังบทบาทที่จะสนองความต้องการจากบุตร เมื่อพิจารณาใน 2 ประเด็น พบว่า ผู้สูงอายุในต่างจังหวัดคาดหวังให้บุตรเป็นผู้ให้การพึ่งพิงแก่ผู้สูงอายุในระดับมาก ($\bar{x}=4.06$) สูงกว่าค่าเฉลี่ยความคาดหวังของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ($\bar{x}=3.44$) แต่ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ต้องการให้บุตรหลานถามไถ่ทุกข์สุข และเป็นกำลังใจสูงกว่าประเด็นอื่นๆ ($\bar{x}=3.61$) ส่วนผู้สูงอายุในต่างจังหวัดต้องการให้บุตรหลานที่ทำงานที่อื่นกลับมาเยี่ยมในช่วงเทศกาลสำคัญ ($\bar{x}=4.32$) จากข้อมูลในเชิงปริมาณ สอดคล้องกับการศึกษาในเชิงคุณภาพ ที่ว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่คาดหวังพึ่งพิงบุตรในระดับมาก เป็นผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้หรือสามารถช่วยเหลือตนเองได้บ้างเล็กน้อย หรือกรณีที่บุตรหลานอยู่ห่างไกล เป็นต้น ทำให้คาดหวังการดูแลจากบุตรมาก หากพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวัง พบว่า เกิดจากปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ สถานภาพและบทบาทของผู้สูงอายุ เช่น ผู้สูงอายุบางส่วน ที่มีลูกหลานไปทำงานไกลๆ เกิดจากความรู้สึกถูกละเลยจึงคาดหวังให้บุตรกลับมาเยี่ยม หรือผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้น้อยก็คาดหวังให้บุตรหลานดูแลมาก ในด้านการคาดหวังบทบาทของบุตรหลานนั้น พบว่า ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ คาดหวังให้บุตรหลานเป็นคนดีในสังคม โดยมีค่าเฉลี่ยความคาดหวังในระดับมาก ($\bar{x}=4.12$) และ ($\bar{x}=4.20$) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังซึ่งเป็นผลจากการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร พบว่า รายได้ของผู้สูงอายุ และเขตที่อยู่อาศัยมีผลต่อความคาดหวังเช่นกัน คือ ผู้สูงอายุที่อยู่ในต่างจังหวัดที่มีรายได้ค่อนข้างสูงประมาณ 25,001 – 30,000 บาท คาดหวังบทบาทของบุตรโดยให้บุตรเป็นคนดี และเคารพเชื่อฟัง ส่วนผู้สูงอายุที่อยู่ในกรุงเทพฯ แต่มีพื้นที่อาศัยในเขตเมืองคาดหวังการพึ่งพิงบุตรมากกว่าพื้นที่ชนบท

นอกจากนี้ผู้สูงอายุคาดหวังต่อเครือญาติ เพื่อน และเพื่อนบ้านในระดับปานกลางในกรุงเทพฯ ($\bar{x}=2.75$) ส่วนผู้สูงอายุในต่างจังหวัดคาดหวังในระดับมาก ($\bar{x}=3.55$) เมื่อพิจารณาถึงสิ่งที่ผู้สูงอายุทั้ง 2 พื้นที่คาดหวังต่อบุคคลดังกล่าว คือ การให้กำลังใจเมื่อมีเรื่องกังวลใจ มากกว่าการให้เงินหรือสิ่งของทั้งนี้อาจเป็นเพราะเงินและสิ่งของผู้สูงอายุคาดหวังจากบุตรหลานแล้วนั่นเอง สำหรับการคาดหวังต่อชุมชนและรัฐ ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ มีค่าเฉลี่ยความคาดหวังระดับมาก ส่วนผู้สูงอายุในต่างจังหวัดมีค่าเฉลี่ยความคาดหวังระดับมากที่สุด โดยทั้ง 2 กลุ่มคาดหวัง

ให้รัฐบาลสนับสนุนค่าใช้จ่ายเป็นรายเดือนแก่ผู้สูงอายุทุกคน และจากข้อมูลจากการสนทนากลุ่มระบุว่าต้องการให้รัฐเพิ่มเงินที่ให้แก่ผู้สูงอายุจากคนละ 300 บาท เป็น 500 บาทอีกด้วย

ความคาดหวังของพหุวัยต่อผู้สูงอายุ โดยพหุวัยคาดหวังการประพุดิตนที่เหมาะสมกับวัย คือต้องการให้ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัยในระดับมากที่สุดทั้งในกรุงเทพฯ ($\bar{x} = 4.24$) และต่างจังหวัด ($\bar{x} = 4.33$) โดยประเด็นที่บุตรหลานคาดหวังมากที่สุด คือ ไม่อยากให้ผู้สูงอายุประพุดิตนเสียหายหรือในทางที่ไม่ดี และไม่ลุ่มหลงในอบายมุขต่างๆ เกิดจากเหตุผลบางประการ คือ การกระทำที่ไม่ดีของผู้สูงอายุ จะทำให้บุตรหลานไม่ให้ความนับถือ และบางกรณีเป็นผลเสียต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ หรืออาจทำให้บุตรหลานต้องรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เป็นต้น

บุตรหลานหรือพหุวัยมีความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุหลายประเด็น คือ ต้องการให้ผู้สูงอายุเป็นผู้อบรมสั่งสอนบุตรหลาน เป็นที่ปรึกษา ปลุกฝังค่านิยมที่ดีและแบ่งเบาภาระของบุตรหลาน พบว่า บุตรหลานในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดคาดหวังให้ผู้สูงอายุเป็นผู้ปลุกฝังค่านิยมที่ดีแก่บุตรหลานมีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.34$ และ $\bar{x} = 4.32$) นอกจากนี้ บุตรหลานคาดหวังให้ผู้สูงอายุช่วยแบ่งเบาภาระของบุตรในระดับปานกลาง ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะรู้สึกว่าการตนเองมีคุณค่าโดยสามารถแบ่งเบาภาระของบุตรหลาน หากแต่บุตรหลานคาดหวังน้อยกว่าประเด็นอื่นๆ เพราะไม่ต้องการให้ผู้สูงอายุลำบาก อยากให้พักผ่อน เป็นต้น มีข้อมูลจากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ และประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุของพหุวัยหรือบุตรหลาน พบประเด็นที่น่าจะทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมของผู้สูงอายุและพหุวัยมากขึ้น คือ บุตรหลานหรือพหุวัยในต่างจังหวัดที่มีรายได้สูง ประมาณ 25,001 – 30,000 บาท จะมีความคาดหวังพฤติกรรมและบทบาทของผู้สูงอายุสูง สำหรับบุตรหลานในกรุงเทพฯ ที่ไม่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุ กลับคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุสูง ดังนั้น อาจขัดแย้งกับกฎการตอบแทนกลับคืนมา สะท้อนถึงค่านิยมบางประการที่ฝังไปในสังคมไทย คือ ความต้องการสิ่งตอบแทนโดยที่ตนเองไม่ได้กระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อผู้อื่นเลย

บทที่ 4

ทิศแนะแนวทางส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ค่านิยมเป็นสิ่งที่แสดงถึง ความเจริญ ความยั่งยืน รวมถึงทำให้เกิดความมั่นคงของชาติ ในทางกลับกันสังคมที่ขาดค่านิยม หรือคนในสังคมมีค่านิยมที่ไม่เหมาะสม จะส่งผลให้เกิดความเสื่อมในสังคม การส่งเสริมค่านิยมจึงเป็นแนวทางสำหรับการเสริมสร้างค่านิยมให้คงอยู่ มีความยั่งยืนยิ่งขึ้น และขณะเดียวกันยังเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนหรือลดค่านิยมไม่เหมาะสมได้ รวมทั้งการสร้างค่านิยมใหม่ๆ ที่ช่วยหนุนเสริมค่านิยมที่ดีต่อสังคม เนื้อหาในการบทนี้ได้นำเสนอ ผลการศึกษาประเด็นทิศแนะแนวทางส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งแบ่งเนื้อหาได้เป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถาบันที่ส่งเสริมค่านิยม

ตอนที่ 2 วิธีการส่งเสริมค่านิยม

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทิศแนะแนวทางส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุกับตัวแปรอิสระ

ตอนที่ 1 สถาบันที่ส่งเสริมค่านิยม

การส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุจำเป็นต้อง กระทำผ่านตัวแทนในการทำหน้าที่ดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นสถาบันทางสังคมหรือองค์กรจากอดีตที่ผ่านมาองค์กรต่างๆ ได้ทำหน้าที่ในการบ่มเพาะค่านิยมที่ดีให้กับสังคม ในปัจจุบันก็ยังคงดำรงบทบาทนั้นอยู่หรือไม่ ผู้ศึกษาได้กำหนดจะศึกษาตัวสถาบันในการส่งเสริมค่านิยมออกเป็น 4 สถาบัน คือ ครอบครัว ชุมชน รัฐ และ สื่อมวลชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ครอบครัว

ครอบครัวจัดได้ว่าเป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคมของมนุษย์ นอกจากทำหน้าที่ผลิตสมาชิกใหม่แก่สังคมแล้วหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การอบรมขัดเกลาทางสังคมแก่สมาชิกให้มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับจากสมาชิกอื่นๆ ทิศนะของผู้สูงอายุและพหุวัยต่อครอบครัวในการส่งเสริมค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ในประเด็นครอบครัวควรให้การส่งเสริมความรักต่อผู้สูงอายุ นั้น ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 47.0 มีทิศนะที่เห็นด้วยมาก ส่วนผู้สูงอายุในต่างจังหวัด ร้อยละ 58.9 เห็นด้วยมากที่สุด ส่วนพหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 44.3 เห็นด้วยมาก และพหุวัยในต่างจังหวัด ร้อยละ 56.1 เห็นด้วยมากที่สุด ทั้งนี้ผู้สูงอายุและพหุวัยในต่างจังหวัดมีทิศนะที่เห็นด้วยมากที่สุดสูงกว่าในกรุงเทพฯ สอดคล้องกับข้อมูลจากการ

สนทนากลุ่มที่สนับสนุนว่าสถาบันครอบครัว เป็นกลุ่มสังคมแรกที่จะส่งเสริมค่านิยมในการเคารพต่อผู้สูงอายุ เช่น การส่งเสริมให้บุตรหลาน ยกมือไหว้ ให้เป็นนิสัย โดยมีปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีอายุมากที่สุด หรือผู้อาวุโสในครอบครัว รับหน้าที่สอนให้เด็กได้กระทำและประพฤติปฏิบัติ

ประเด็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว ผู้สูงอายุ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ร้อยละ 41.9 และ 44.9 มีทัศนคติเห็นด้วยมาก ในขณะที่พหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 38.8 มีทัศนคติเห็นด้วยมาก ส่วนพหุวัยในต่างจังหวัด ร้อยละ 39.0 เห็นด้วยมากที่สุด จากการสนทนากลุ่มช่วยสนับสนุนทัศนคติต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว โดยกิจกรรมที่มีบุตร บิดา มารดา และสมาชิกในครอบครัวมาเจอกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นการสร้างความรักความผูกพันกันในครอบครัว เช่น ให้ลูกหลานใส่บาตรร่วมกับผู้สูงอายุ หรือทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับญาติผู้ใหญ่ที่ล่วงลับ ลดการใช้สินค้าฟุ่มเฟือยและฟุ้งเฟ้อเพื่อให้เด็กรู้จักการใช้เงินและเห็นคุณค่าของเงิน เป็นต้น

ระดับทัศนคติของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ มีทัศนคติต่อการที่ครอบครัวให้การส่งเสริมความรักต่อผู้สูงอายุในระดับมาก ($\bar{x}=3.83$) เช่นเดียวกับผู้สูงอายุในต่างจังหวัดมีทัศนคติระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.54$) สอดคล้องกับพหุวัยในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดมีทัศนคติต่อประเด็นดังกล่าวในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.24$ และ 4.52) ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อครอบครัวในการส่งเสริมค่านิยมต่อผู้สูงอายุนั้น กลุ่มผู้สูงอายุในต่างจังหวัดมีทัศนคติที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.33$) สูงกว่ากลุ่มผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ($\bar{x}=3.74$) สำหรับกลุ่มพหุวัยในต่างจังหวัดมีทัศนคติในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.38$) ส่วนพหุวัยในกรุงเทพฯ มีทัศนคติที่เห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{x}=4.13$) (ตารางที่ 4.1, 4.2)

ทัศนคติต่อครอบครัวในการส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ทัศนคติต่อครอบครัวในการส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ	ทัศนคติของผู้สูงอายุ										ทัศนคติของพหุวัย				
	พื้นที่	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D
- ครอบครัวควรส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ	กทม.	22.2	47.0	25.6	2.6	2.6	3.83	.89	40.4	44.3	14.8	0.5	0.0	4.24	.71
	ตจว.	58.9	37.0	3.8	0.3	0.0	4.54	.58	56.1	40.4	3.5	0.0	0.0	4.52	.56
- การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆในครอบครัว	กทม.	17.9	41.9	29.9	8.5	1.7	3.65	.93	38.3	38.8	10.9	11.5	0.5	4.02	1.00
	ตจว.	35.1	44.9	17.8	1.9	0.3	4.12	.78	39.0	48.0	11.6	0.4	1.0	4.23	.74

ตาราง 4.2 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติของผู้สูงอายุและพหุวัยด้านครอบครัวส่งเสริมค่านิยมต่อผู้สูงอายุ

พื้นที่	ผู้สูงอายุ		พหุวัย	
กทม.	$\bar{x}$ = 3.74	S.D. = .83	$\bar{x}$ = 4.13	S.D. = .68
ตจว.	$\bar{x}$ = 4.33	S.D. = .58	$\bar{x}$ = 4.38	S.D. = .56

(2) ชุมชน

ผู้สูงอายุมีทัศนคติต่อชุมชนว่าเป็นสถาบันที่ช่วยส่งเสริมคุณค่าต่อผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น และชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุได้ ทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อชุมชน ในกรุงเทพฯ ร้อยละ 71.8 และต่างจังหวัด ร้อยละ 53.8 เห็นด้วยมาก พหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 45.4 มีทัศนคติเห็นด้วยมากเช่นเดียวกัน แต่พหุวัยในต่างจังหวัด ร้อยละ 51.2 มีทัศนคติเห็นด้วยมากที่สุด ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มสนับสนุนผลการศึกษาเชิงปริมาณกับการส่งเสริมคุณค่าแก่ผู้สูงอายุ พบว่า ชุมชนมีบทบาทในการส่งเสริมคุณค่าต่อผู้สูงอายุอย่างมาก โดยให้การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมคุณค่าผู้สูงอายุ และชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ได้แก่ การจัดงานวันสงกรานต์และวันผู้สูงอายุให้บุตรหลานมาร่วมกันรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ เช่น ผู้สูงอายุระบุว่า “อบต. เขาจัดงานวันผู้สูงอายุทุกปี ให้คนแก่มาชุมนุมกัน ให้ลูกหลานมาขอพร”

ประเด็นชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 70.0 เห็นด้วยมาก เช่นเดียวกับผู้สูงอายุในต่างจังหวัด ที่เห็นด้วยมาก ร้อยละ 53.8 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุจะได้รับเชิญจากชุมชนให้ร่วมอวยพรกับลูกหลานในงานที่ต้องเก็บเกี่ยวผลผลิต เช่น ก่อนเก็บเกี่ยวข้าว บุตรหลานจะมาขอพรให้การทำงานและชีวิตอุดมสมบูรณ์ ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณของกลุ่มพหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 46.4 เห็นด้วยมากที่สุด ในต่างจังหวัด ร้อยละ 50.0 เห็นด้วยมาก ทั้งนี้ ข้อมูลเชิงคุณภาพได้สะท้อนว่า ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการส่งเสริมค่านิยมเรื่องความกตัญญูและเคารพผู้สูงอายุได้ โดยทั้งโรงเรียนและองค์กรต่างๆ ในชุมชน ควรร่วมมือกันส่งเสริมค่านิยมเรื่องการเคารพและให้คุณค่ากับผู้สูงอายุ โดยการจัดกิจกรรมที่โรงเรียนให้ระลึกถึงบุญคุณของพ่อแม่ “กราบพ่อ กราบแม่” มีการจัดวันผู้สูงอายุ รักษาประเพณีในการรดน้ำขอพรผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ควรให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในประเพณี เช่น ในประเพณีลอยกระทง ให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในประเพณี ตั้งแต่การประกอบกระทง หรือการปลูกฝิ่งให้พหุวัยแสดงความกตัญญูต่อแม่น้า ประเพณีสงกรานต์ ควรจัดให้มีการรดน้ำดำหัว ซึ่งเป็นการขอขมาในสิ่งที่ทำผิดมา เป็นต้น ชุมชนได้ช่วยให้งานสงกรานต์และวันผู้สูงอายุมีความหมาย “ลูกหลานได้อยู่กันพร้อมหน้า”

ค่าเฉลี่ยทัศนคติของผู้สูงอายุและพหุวัยที่มีต่อชุมชนในการส่งเสริมค่านิยมต่อผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุและพหุวัย ในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดเห็นด้วยมากที่สุด ผู้สูงอายุในต่างจังหวัดมีทัศนคติที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.32$) สูงกว่าผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ($\bar{x} = 3.98$) เช่นเดียวกับพหุวัยในต่างจังหวัดมีทัศนคติที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.38$) สูงกว่าพหุวัยในกรุงเทพฯ ($\bar{x} = 4.26$) (ตารางที่ 4.3, 4.4)

ทัศนคติต่อชุมชนในการส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ	ทัศนคติของผู้สูงอายุ								ทัศนคติของพหุวัย						
	พื้นที่	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D
- ชุมชนควรให้การส่งเสริมภูมิปัญญาต่อผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น	กทม.	17.9	71.8	8.5	0.0	1.7	4.04	.64		45.4	14.8	0.0	0.0	4.25	.69
	ตจว.	40.8	53.8	5.1	0.0	0.3	4.34	.60		43.7	4.7	0.2	0.2	4.45	.61
- ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ	กทม.	12.0	70.0	16.2	1.7	0.0	3.92	.58		36.1	15.8	1.6	0.0	4.27	.78
	ตจว.	38.6	53.8	7.3	0.3	0.0	4.30	.61		50.0	8.2	0.2	0.2	4.32	.64

ตาราง 4.4 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติของผู้สูงอายุและพหุวัยด้านชุมชนส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

พื้นที่	ผู้สูงอายุ		พหุวัย	
กทม.	$\bar{x}$ = 3.98	S.D.= .56	$\bar{x}$ = 4.26	S.D.= .66
ตจว.	$\bar{x}$ = 4.32	S.D. = .56	$\bar{x}$ = 4.38	S.D. = .58

(3) รัฐ

รัฐ ถือเป็นสถาบันระดับมหภาคที่ส่งเสริมค่านิยมต่อผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถทำให้เห็นภาพรวมของการให้ความสำคัญแก่ผู้สูงอายุได้อย่างชัดเจน โดยรัฐทำหน้าที่โดยการสนับสนุนกิจกรรมของผู้สูงอายุมากขึ้น การจัดสถานที่สำหรับกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ การยกเว้นค่าบริการสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ค่ารถสาธารณะ ค่าเข้าชมโบราณสถาน โบราณวัตถุ โดยที่ชนะของผู้สูงอายุ และพหุวัยต่อรัฐในการส่งเสริมค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ในประเด็นการสนับสนุนกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 54.7 เห็นด้วยมาก ส่วนผู้สูงอายุในต่างจังหวัด ร้อยละ 55.1 เห็นด้วยในระดับมากที่สุด กลุ่มพหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 47.0 มีความเห็นด้วยมากที่สุด พหุวัยในต่างจังหวัด ร้อยละ 59.0 เห็นด้วยมากที่สุด การศึกษาโดยสนทนากลุ่มพบว่า ภาครัฐ มีวิธีการส่งเสริมการเคารพผู้สูงอายุ โดยการจัดให้มีหลักสูตรหรือหนังสือแบบเรียนเหมือนสมัยก่อนเพื่อให้ลูกหลานกตัญญูกับพ่อแม่ และผู้สูงอายุมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้พหุวัยได้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ โดยการประกาศความดีงาม หรือการยกย่องผู้สูงอายุให้เป็นปูชนียบุคคลตัวอย่าง หรือการให้เกียรติกับผู้สูงอายุ ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้สูงอายุ ควรมีการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมสำหรับผู้สูงอายุให้บุคคลที่เกษียณอายุได้มาระดมสมองเพื่อที่จะพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ในชุมชน สังคม และเมื่อมีชมรมผู้สูงอายุแล้ว ลูกหลานจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุมากขึ้น

ประเด็นการจัดสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 57.3 เห็นด้วยมาก ในขณะที่ผู้สูงอายุต่างจังหวัด ร้อยละ 52.8 เห็นด้วยมากที่สุด ส่วนกลุ่มพหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 43.2 และต่างจังหวัด ร้อยละ 50.3 เห็นด้วยมากที่สุด สำหรับการยกเว้นค่าบริการสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ค่ารถสาธารณะ ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 56.4 เห็นด้วยมาก ส่วนผู้สูงอายุ ร้อยละ 65.4 เห็นด้วยมากที่สุด เช่นเดียวกับกลุ่มพหุวัยในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ที่เห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 54.6 และร้อยละ 64.3 ตามลำดับ

การสนับสนุนการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่าย เพื่อความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 46.2 เห็นด้วยมาก และผู้สูงอายุต่างจังหวัด ร้อยละ 46.5 เห็นด้วยมากที่สุด ส่วนพหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 38.3 มีความเห็นด้วยมากและมากที่สุดในส่วนที่เท่ากัน ส่วนพหุวัยในต่างจังหวัด ร้อยละ 45.2 เห็นด้วยมากที่สุด ด้านการสนับสนุนให้สังคมตระหนักและเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุในการดำเนินกิจกรรม ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 70.1 เห็นด้วยมาก สูงกว่าผู้สูงอายุในต่างจังหวัด ส่วนกลุ่มพหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 41.5 และต่างจังหวัด ร้อยละ 45.2 เห็นด้วยมากที่สุดกับประเด็นดังกล่าว สอดคล้องกับข้อมูลจากการสนทนากลุ่มที่ทั้งผู้สูงอายุและพหุวัยเห็นตรงกันว่าควรมีการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายเพื่อสร้างความร่วมมือในการดำเนินงาน และประการที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน คือ การสนับสนุนให้สังคมตระหนัก และเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุในการดำเนินกิจกรรม เช่น พหุวัยได้เสนอแนวทางให้รัฐจัดกิจกรรมในวันพระ ให้ครอบครัวไปวัดและฟังธรรม เรื่องความกตัญญู

“คนแก่ พาคนหนุ่มไปวัด” มีการเข้าค่ายคุณธรรม ปลุกฝังให้เด็กมีความกตัญญู หรือการจัดให้มีการประกวดครอบครัวที่ให้คุณค่าหรือแสดงความกตัญญูต่อผู้สูงอายุเพื่อเป็นแรงจูงใจให้ลูกหลานหรือเด็กและเยาวชนได้แสดงความกตัญญูต่อผู้สูงอายุมากขึ้น

ค่าเฉลี่ยทัศนคติของผู้สูงอายุและพหุวัยต่อรัฐในการส่งเสริมค่านิยมต่อผู้สูงอายุ กลุ่มผู้สูงอายุในต่างจังหวัดเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.36$) สูงกว่าผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ($\bar{x} = 3.86$) กลุ่มพหุวัยในต่างจังหวัดเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.39$) สูงกว่าพหุวัยในกรุงเทพฯ ($\bar{x} = 4.22$) แสดงว่าทั้งผู้สูงอายุและพหุวัยเห็นด้วยว่า รัฐควรส่งเสริมค่านิยมต่อผู้สูงอายุในระดับมากที่สุด (ตารางที่ 4.5, 4.6)

ทัศนคติต่อรู้ในการส่งเสริมค่านิยม เกี่ยวกับผู้สูงอายุ	ทัศนคติของผู้สูงอายุ										ทัศนคติของแพทย์			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D
- การสนับสนุนกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ	กทม. พื้นที่	16.2	54.7	25.6	3.4	0.0	.73	47.0	42.1	9.3	1.6	0.0	4.34	.71
	ดจว.	55.1	35.1	8.9	0.9	0.0	.69	59.0	32.4	8.0	0.6	0.0	4.50	.66
- การจัดสถานที่สำหรับจัดกิจกรรม เพื่อผู้สูงอายุ	กทม.	17.1	57.3	25.6	0.0	0.0	.65	43.2	39.9	12.6	4.4	0.0	4.21	.83
	ดจว.	52.8	32.6	12.1	2.2	0.3	.80	50.3	39.6	9.5	0.4	0.2	4.39	.69
- การยกเว้นค่าบริการสำหรับ ผู้สูงอายุเช่น ค่ารถสาธารณะ	กทม.	20.5	56.4	15.4	2.6	5.1	.95	54.6	31.7	9.8	2.7	1.1	4.36	.85
	ดจว.	65.4	22.2	8.9	3.5	0.0	.79	64.3	24.5	9.3	1.3	0.6	4.50	.76
- การสนับสนุนการรวมกลุ่มใน ลักษณะเครือข่ายเพื่อความร่วมมือใน การดำเนินกิจกรรม	กทม.	13.7	46.2	40.2	0.0	0.0	.68	38.3	38.3	16.9	6.6	0.0	4.08	.90
	ดจว.	42.7	45.9	9.8	1.6	0.0	.70	45.2	41.9	11.3	1.6	0.0	4.30	.73
- การสนับสนุนให้สังคมตระหนักและ เห็นความสำคัญของผู้สูงอายุในการ ดำเนินกิจกรรม	กทม.	16.2	70.1	8.5	5.1	0.0	.67	41.5	37.2	15.8	4.4	1.1	4.13	.91
	ดจว.	42.7	45.9	9.8	1.6	0.0	.70	45.2	41.9	11.3	1.6	0.0	4.30	.73

ตารางที่ 4.6

ค่าเฉลี่ยของระดับทักษะของผู้สูงอายุและพหุวัยด้านการส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุโดยรัฐ

พื้นที่	ผู้สูงอายุ		พหุวัย	
กทม.	$\bar{x} = 3.86$	S.D.= .53	$\bar{x} = 4.22$	S.D. = .64
ตจว.	$\bar{x} = 4.36$	S.D. = .63	$\bar{x} = 4.39$	S.D. = .57

(4) สื่อมวลชน

สื่อมวลชนเป็นแหล่งที่สามารถส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุแก่ประชาชนทั่วไปอย่างกว้างขวางและทั่วถึงที่สุดประเภทของสื่อมวลชน ประกอบด้วยวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น แต่ละประเภทสามารถนำเสนอแนวทางสำหรับการส่งเสริมค่านิยมแก่ผู้สูงอายุ แตกต่างกัน แต่ไม่ว่าจะเป็นอย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุและพหุวัยมีทักษะต่อการส่งเสริมค่านิยมของสื่อมวลชน ควรนำเสนอข้อมูลข่าวสารและให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุเท่าเทียมกับกลุ่มอื่น พบว่า ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 44.4 และต่างจังหวัด ร้อยละ 51.3 และ พหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 39.9 และพหุวัยต่างจังหวัด ร้อยละ 43.8 มีทักษะเห็นด้วยมาก แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้สูงอายุร้อยละ 25.6 ในกรุงเทพฯ มีทักษะต่อประเด็นดังกล่าวน้อย ส่วนการสนับสนุนให้มีการนำเสนอข่าว หรือกิจกรรมของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 47.9 เห็นด้วยมาก ขณะที่ผู้สูงอายุต่างจังหวัด ร้อยละ 43.0 เห็นด้วยมากที่สุด เช่นเดียวกับพหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 42.6 ที่เห็นด้วยมากที่สุดเช่นกัน ส่วนพหุวัยในต่างจังหวัด ร้อยละ 46.4 เห็นด้วยมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสนทนากลุ่มที่ผู้สูงอายุและพหุวัยกล่าวว่าสื่อมวลชนเป็นกลุ่มที่มีบทบาทในการส่งเสริมค่านิยมความกตัญญูและเคารพต่อผู้สูงอายุเป็นอย่างดี โดยการให้มีการส่งเสริมความรู้ให้บุตรหลาน การตระหนักถึงคุณค่าดังกล่าว ผ่านทางโทรทัศน์และวิทยุให้มากขึ้น เช่น ผลิตรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ทำสารคดีชีวประวัติผู้สูงอายุตัวอย่าง หรือนำเสนอข่าวการยกย่องผู้ดูแลผู้สูงอายุ ที่ได้รับเกียรติบัตรหรือรางวัลต่างๆ สำหรับผู้ที่แสดงความกตัญญู หรือมีค่านิยมทัศนคติที่ดีกับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการยกย่อง อีกทั้งเป็นตัวอย่างที่ดีกับพหุวัยคนอื่น ๆ ได้ปฏิบัติ ในสังคมได้ต่อไปนอกจากนี้ ควรจัดกิจกรรมให้มีการส่งเสริมสัมพันธภาพทั้งสองวัย คือ วัยสูงอายุ และพหุวัย

การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุนั้น ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 51.3 เห็นด้วยมาก ผู้สูงอายุในต่างจังหวัดร้อยละ 46.2 เห็นด้วยมากที่สุด ในกลุ่มพหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 48.6 เห็นด้วยมากที่สุด แต่พหุวัยในต่างจังหวัด ร้อยละ 42.3 เห็นด้วยมาก การศึกษาโดยการสนทนากลุ่ม พบว่า ทั้งผู้สูงอายุและพหุวัยมองว่าสื่อมวลชนมีบทบาทต่อการส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพราะสื่อมวลชนเป็นฝ่ายสะท้อนภาพสถานการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุที่เป็นรูปธรรม โดยหยิบยกปัญหาการทอดทิ้งผู้สูงอายุ การทำ

ร้ายผู้สูงอายุทั้งทางร่างกาย จิตใจ หรือภาพความเป็นอยู่ที่ยากลำบากของผู้สูงอายุให้บุคคลทั่วไป ได้ทราบ ได้รู้เห็นตัวอย่างปัญหาของผู้สูงอายุ โดยส่งผลต่อความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของพหุวัย ให้เข้าใจผู้สูงอายุและปฏิบัติต่อผู้สูงอายุดีขึ้น โดยเฉพาะรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับปัญหาผู้สูงอายุ จะยังมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของพหุวัยมากขึ้น เพราะเป็นสื่อที่เข้าถึงใกล้ชิดประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ มาก เช่นพหุวัยที่กล่าวว่า “เห็นผู้สูงอายุในทีวี จะคิดว่าแล้วเขาจะกินอยู่อย่างไร ใครจะหุงหาให้” สอดคล้องกับที่ พหุวัยเล่าว่า “ดูในทีวี รู้สึกหดหู่ สงสาร มาดูยายของเรา เราก็ต้องทำให้ดีกว่านี้” จึงนับว่าสื่อมวลชนมีบทบาทมากในการเสนอแนวทางในการส่งเสริมค่านิยมในการเคารพต่อผู้สูงอายุ และส่งเสริมคุณค่าผู้สูงอายุ

สำหรับการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเผยแพร่ภูมิปัญญาให้เป็นที่ยอมรับ ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 58.1 เห็นด้วยมาก ส่วนผู้สูงอายุต่างจังหวัด ร้อยละ 50.3 เห็นด้วยมากที่สุด กลุ่มพหุวัยทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดเห็นด้วยมากที่สุด มีร้อยละ 45.4 และ ร้อยละ 45.8 ตามลำดับ

ในทัศนะของผู้สูงอายุที่เห็นประเด็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเผยแพร่ภูมิปัญญาให้เป็นการรับรู้ในสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดซึ่งเป็นทัศนะของผู้สูงอายุต่างจังหวัดในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.38$) ซึ่งสอดคล้องกับพหุวัยในต่างจังหวัดที่มีทัศนะในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.31$) เช่นกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของทัศนะต่อสื่อมวลชนในการส่งเสริมค่านิยมต่อผู้สูงอายุพบว่า กลุ่มผู้สูงอายุและพหุวัยเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.75$) ต่ำกว่าผู้สูงอายุในต่างจังหวัด ($\bar{x} = 4.26$) และพหุวัยในกรุงเทพฯ ($\bar{x} = 4.20$) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าพหุวัยต่างจังหวัด ($\bar{x} = 4.26$) เช่นเดียวกัน (ตารางที่ 4.7, 4.8)

	ทัศนคติของผู้สูงอายุ								ทัศนคติของพหุวัย						
	พื้นที่	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	SD	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	SD
ทัศนคติต่อการส่งเสริมค่านิยม ของสื่อมวลชน	กทม.	17.9	44.4	11.1	25.6	0.9	3.53	1.08	37.7	39.9	15.3	7.1	0.0	4.08	.90
	ตจว.	31.6	51.3	14.6	2.5	0.0	4.12	.74	41.0	43.8	13.4	1.4	0.4	4.23	.76
- การสนับสนุนให้มีการ นำเสนอข่าวหรือกิจกรรมของ ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น	กทม.	13.7	47.9	30.8	6.8	0.9	3.66	.83	42.6	37.7	15.3	3.8	0.5	4.18	.86
	ตจว.	43.0	41.5	14.6	0.9	0.0	4.26	.73	38.4	46.4	14.4	0.6	0.2	4.22	.72
- การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ เป็นประโยชน์ต่อการคุ้มครอง สิทธิผู้สูงอายุ	กทม.	15.4	51.3	23.1	9.4	0.9	3.70	.87	48.6	35.0	13.1	2.7	0.5	4.28	.83
	ตจว.	46.2	39.3	12.3	2.2	0.0	4.29	.76	44.1	42.3	12.8	0.6	0.2	4.29	.72
- การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุ เผยแพร่ภูมิปัญญาให้เป็นที่ รับรู้ในสังคม	กทม.	28.2	58.1	11.1	2.6	0.0	4.12	.69	45.4	39.9	12.0	2.7	0.0	4.27	.78

ตารางที่ 4.8

แสดงค่าเฉลี่ยของระดับทักษะของผู้สูงอายุและพหุวัยด้านการส่งเสริมค่านิยม
เกี่ยวกับผู้สูงอายุโดยสื่อมวลชน

พื้นที่	ผู้สูงอายุ		พหุวัย	
กทม.	$\bar{x} = 3.75$	S.D. = .70	$\bar{x} = 4.20$	S.D. = .61
ตจว.	$\bar{x} = 4.26$	S.D. = .63	$\bar{x} = 4.26$	S.D. = .60

เมื่อพิจารณาระดับทักษะของผู้สูงอายุและพหุวัยต่อสถาบันในการส่งเสริมค่านิยม ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน รัฐและสื่อมวลชน โดยผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 69.2 ในต่างจังหวัด ร้อยละ 65.2 มีทักษะว่าสถาบันสามารถส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุในระดับปานกลาง ในต่างจังหวัดมีทักษะระดับมากซึ่งสูงกว่าในกรุงเทพฯ ส่วนกลุ่มพหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 66.7 และในต่างจังหวัด ร้อยละ 63.3 มีทักษะต่อสถาบันจะทำหน้าที่ได้ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9

ระดับทักษะของผู้สูงอายุต่อแหล่งที่ส่งเสริมค่านิยมที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ระดับทักษะ	กรุงเทพฯ		ต่างจังหวัด	
	ผู้สูงอายุ	พหุวัย	ผู้สูงอายุ	พหุวัย
มาก	14.5	14.7	16.8	20.8
ปานกลาง	69.2	66.7	65.2	63.3
น้อย	16.2	18.6	18.0	15.9

ตอนที่ 2 วิธีการส่งเสริมค่านิยม

ในการส่งเสริมให้เกิดค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุกับบุคคลต่างๆในสังคม มีวิธีการที่ส่งเสริมค่านิยมทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ การประกาศเกียรติคุณผู้ที่ดูแลผู้สูงอายุ การรณรงค์ การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว และการสร้างเสริมความตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ เพื่อมุ่งสัมฤทธิ์ผลให้สามารถดำรงค่านิยมที่ดีในสังคมไทย ผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาการศึกษาทักษะของผู้สูงอายุและพหุวัยต่อวิธีการส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุออกเป็น 4 ประเด็น คือ

(1) การประกาศเกียรติคุณผู้ที่ดูแลผู้สูงอายุ

ทัศนะของผู้สูงอายุและพหุวัยต่อวิธีการส่งเสริมค่านิยมด้านการประกาศเกียรติคุณผู้ที่ดูแลผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 60.7 และต่างจังหวัด ร้อยละ 46.8 มีทัศนะเห็นด้วยมากส่วนกลุ่มพหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 53.6 เห็นด้วยมากที่สุด มีร้อยละ 2.2 ที่มีทัศนะว่าการกระทำดังกล่าวอาจไม่สามารถทำให้คนดูแลผู้สูงอายุดูแลผู้สูงอายุต่อไป ส่วนพหุวัยต่างจังหวัด ร้อยละ 48.0 เห็นด้วยมาก สำหรับประเด็นการให้รางวัลแก่บุตรหลานที่ดูแล เพื่อเป็นกำลังใจให้ดูแลผู้สูงอายุต่อไป ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 61.5 และต่างจังหวัดร้อยละ 48.1 เห็นด้วยมาก ส่วนพหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 52.5 เห็นด้วยมากที่สุด แต่พหุวัยต่างจังหวัด ร้อยละ 42.9 เห็นด้วยมาก

เมื่อพิจารณารายประเด็นผู้สูงอายุโดยเฉพาะในต่างจังหวัดมีทัศนะระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.35$) ต่อการประกาศเกียรติคุณผู้ทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุ เช่นเดียวกับพหุวัยในกรุงเทพฯ ($\bar{x}=4.35$) มากกว่าการให้รางวัล เมื่อพิจารณาคำเฉลี่ยของทัศนะในภาพรวมด้านการประกาศเกียรติคุณสำหรับบุตรหลานที่ดูแลผู้สูงอายุ กลุ่มผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ มีทัศนะเห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{x}=4.15$) ผู้สูงอายุต่างจังหวัด เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.28$) ส่วนพหุวัยในกรุงเทพฯ มีทัศนะเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.33$) แต่พหุวัยต่างจังหวัด เห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{x}=4.20$) ตารางที่ 4.10, 4.11)

ทัศนนะต่อวิธีการส่งเสริมค่านิยมด้านการประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุ	ทัศนนะของผู้สูงอายุ								ทัศนนะของพหุวัย						
	พื้นที่	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	SD	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D
- การประกาศเกียรติคุณผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุเพื่อเป็นกำลังใจให้ผู้สูงอายุต่อไป	กทม.	29.9	60.7	7.7	0.9	0.9	4.17	.67	53.6	33.9	9.3	1.1	2.2	4.35	.86
	ตจว.	44.9	46.8	7.3	1.0	0.0	4.35	.65	37.7	48.0	13.6	0.7	0.0	4.22	.69
- การให้รางวัลแก่บุตรหลานที่ปฏิบัติต่อผู้สูงอายุเพื่อเป็นกำลังใจให้ผู้สูงอายุต่อไป	กทม.	29.9	61.5	6.8	0.9	0.9	4.18	.66	52.5	31.7	13.1	1.6	1.1	4.32	.84
	ตจว.	37.0	48.1	13.3	1.6	0.0	4.20	.72	39.4	42.9	15.7	1.8	0.2	4.19	.77

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับทัศนนะของผู้สูงอายุและพหุวัยด้านวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการประกาศเกียรติคุณ

พื้นที่	ผู้สูงอายุ		พหุวัย	
กทม.	$\bar{x}$ = 4.15	S.D.= .62	$\bar{x}$ = 4.33	S.D.= .74
ตจว.	$\bar{x}$ = 4.28	S.D.= .59	$\bar{x}$ = 4.20	S.D.= .64

(2) การรณรงค์

ผู้สูงอายุและพหุวัยมีทัศนคติต่อวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการรณรงค์ให้บิดามารดาแสดงพฤติกรรมในการฟังกฟังปู่ ย่า ตา ยาย ให้บุตรหลานเห็น ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 66.7 เห็นด้วยมาก แต่ผู้สูงอายุต่างจังหวัด ร้อยละ 48.4 เห็นด้วยมากที่สุด เช่นเดียวกับพหุวัยในกรุงเทพฯ มีร้อยละ 48.1 และต่างจังหวัด ร้อยละ 47.2 ที่เห็นด้วยมากที่สุด ข้อมูลจากการสนทนา พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุและพหุวัยกล่าวถึงแนวทางที่รัฐจะทำให้ลูกหลานมีการเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุว่า ควรรณรงค์ให้ลูกหลานไปเยี่ยมคนแก่ที่บ้าน “สำนึกรักคนแก่” ส่วนพหุวัยบางคนแนะนำว่า “รัฐควรช่วยเหลือบุตรหลานที่ดูแลผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน เพราะคนเหล่านั้นเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ และอยากให้เพิ่มงบประมาณให้ชมรมผู้สูงอายุ”

การรณรงค์ให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีในท้องถิ่นเป็นผู้นำการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 16.2 เห็นด้วยมากและผู้สูงอายุต่างจังหวัดร้อยละ 51.3 เห็นด้วยมากที่สุด โดยพหุวัยในกรุงเทพฯ มีร้อยละ 39.9 และต่างจังหวัด ร้อยละ 45.4 มีความเห็นด้วยมากที่สุดเช่นเดียวกัน ข้อมูลเชิงคุณภาพสนับสนุนว่า พหุวัยสนับสนุนให้มีการจัดงานประเพณีหรือกิจกรรมโดยให้ผู้สูงอายุเป็นผู้นำ “มีการจัดงานเกี่ยวกับดนตรีพื้นเมืองที่โรงเรียน โดยให้ผู้สูงอายุไปช่วยถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับดนตรี เช่น การสืบทอด” หรือ “จัดงานวันตานตั้งข้าว” ซึ่งเป็นวันที่ลูกหลานนำข้าวของไปให้ผู้สูงอายุและขอพรจากท่าน บางชุมชน จะมีเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษามาเยี่ยม พูดคุยกับผู้สูงอายุให้คลายเหงา ส่วนพหุวัยบางคนมีความเห็นเสริมว่า “ในวันเด็ก ต้องมีการพูดสอดแทรกเรื่องความดี หรือเรื่องผู้สูงอายุ”

ประเด็นการรณรงค์ให้มีการสนับสนุนงานผู้สูงอายุในชุมชน ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 57.3 เห็นด้วยมาก ผู้สูงอายุต่างจังหวัด ร้อยละ 43.7 เห็นด้วยมากที่สุด พหุวัยมีความเห็นด้วยมากที่สุดเช่นเดียวกัน ซึ่งพหุวัยในกรุงเทพฯ มีร้อยละ 42.1 และต่างจังหวัด ร้อยละ 42.7

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติ พบว่า ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ มีทัศนคติที่เห็นด้วยระดับมาก ($\bar{x}=4.04$) แต่ผู้สูงอายุต่างจังหวัด เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.35$) กลุ่มพหุวัยมีความเห็นด้วย แต่พหุวัยในกรุงเทพฯ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=4.22$) ต่ำกว่าพหุวัยในต่างจังหวัด ($\bar{x}=4.29$) (ตารางที่ 4.12, 4.13)

ทัศนคติต่อวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการรณรงค์	ทัศนคติของผู้สูงอายุ								ทัศนคติของพหุวัย						
	พื้นที่	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D
- การรณรงค์ให้บิดามารดาแสดงพฤติกรรมในการพึงพิงปู่ ย่า ตา ยาย ให้บุตรหลานเห็น	กทม.	26.5	66.7	6.0	0.0	0.9	4.17	.61	48.1	39.9	10.9	0.5	0.5	4.34	.73
	ตจว.	48.4	43.4	7.9	0.3	0.0	4.39	.64	47.2	41.4	9.6	1.4	0.4	4.33	.74
- การรณรงค์ให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีในท้องถิ่นเป็นผู้นำการทำกิจกรรมต่างๆ	กทม.	16.2	72.6	8.5	1.7	0.9	4.01	.62	38.3	39.9	18.0	3.3	0.5	4.12	.85
	ตจว.	51.3	38.3	9.5	0.6	0.3	4.39	.71	43.1	45.4	10.7	0.6	0.2	4.30	.70
- การรณรงค์ให้มีการสนับสนุนงานผู้สูงอายุในชุมชน	กทม.	17.9	57.3	23.9	0.9	0.0	3.92	.67	42.1	40.4	13.7	3.3	0.5	4.20	.83
	ตจว.	43.7	42.1	13.0	0.9	0.3	4.27	.74	42.7	41.6	14.5	1.0	0.2	4.25	.75

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติของผู้สูงอายุและพหุวัยด้านวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการณรงค์

พื้นที่	ผู้สูงอายุ		พหุวัย	
กทม.	$\bar{x}$ = 4.04	S.D.= .53	$\bar{x}$ = 4.22	S.D.= .61
ตจว.	$\bar{x}$ = 4.35	S.D.= .57	$\bar{x}$ = 4.29	S.D.= .61

ในประเด็นการส่งเสริมค่านิยม โดยการประกาศเกียรติคุณและการรณรงค์ กลุ่มผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 71.8 ต่างจังหวัด ร้อยละ 59.8 มีทัศนะว่าวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยตรงจะทำให้บุตรหลาน เยาวชนตระหนักถึงค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุในระดับปานกลาง กลุ่มพหุวัยก็เช่นเดียวกัน ในกรุงเทพฯ ร้อยละ 86.9 ต่างจังหวัด ร้อยละ 62.5 มีทัศนะระดับปานกลาง หากเมื่อพิจารณาระดับทัศนะในระดับมากแล้ว พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุจะมีสูงกว่ากลุ่มพหุวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งร้อยละ 26.9 ของผู้สูงอายุในต่างจังหวัด

ตารางที่ 4.14

ระดับทัศนะต่อวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการประกาศเกียรติคุณและการรณรงค์

ระดับทัศนะ	กรุงเทพฯ		ต่างจังหวัด	
	ผู้สูงอายุ	พหุวัย	ผู้สูงอายุ	พหุวัย
มาก	20.5	0.0	26.9	14.0
ปานกลาง	71.8	86.9	59.8	62.5
น้อย	7.7	13.1	13.3	23.5

(3) การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว

ทัศนะของผู้สูงอายุและพหุวัยต่อการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว ในประเด็นการส่งเสริมให้สังคมไทยให้ความเคารพผู้อาวุโส ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 46.2 เห็นด้วยมาก แต่ผู้สูงอายุต่างจังหวัด ร้อยละ 57.9 เห็นด้วยมากที่สุด ในกลุ่มพหุวัย ในกรุงเทพฯ ร้อยละ 56.8 และพหุวัยในต่างจังหวัด ร้อยละ 52.6 มีทัศนะที่เห็นด้วยมากที่สุด เช่นเดียวกัน การส่งเสริมให้มีกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและเยาวชน ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 58.1 เห็นด้วยมาก แต่ผู้สูงอายุในต่างจังหวัด ร้อยละ 55.4 เห็นด้วยมากที่สุด ส่วนพหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 44.3 เห็นด้วยมาก แต่พหุวัยต่างจังหวัด ร้อยละ 49.7 เห็นด้วยมากที่สุด ประเด็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและบุตรหลานพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 58.1 เห็นด้วยมาก และต่างจังหวัด ร้อยละ 50.6 เห็นด้วยมากที่สุด พหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 45.4 และต่างจังหวัด ร้อยละ 55.5 เห็นด้วยมากที่สุด

ทั้งนี้วิธีการส่งเสริมค่านิยมในการแสดงความกตัญญู และเคารพผู้สูงอายุในครอบครัวนั้น ควรสร้างความอบอุ่นในครอบครัว โดยพหุวัยมีความเห็นว่า “ควรอบรมสั่งสอน และปลูกฝังความกตัญญูรู้คุณ ให้กับบุตรหลาน ทั้งที่บ้านและโรงเรียน แต่ควรเน้นที่บ้าน เนื่องจากบางทีเด็กก็ไม่ยอมไปโรงเรียน” ส่วนสมาชิกครอบครัวระบุถึงวิธีการส่งเสริมค่านิยมเรื่องความกตัญญูในครอบครัวว่า “ให้อยู่ร่วมกับผู้สูงอายุ เข้าไปพูดคุย พูดให้คลายเหงา” เหมือนกับที่พหุวัยบางรายกล่าวว่า “อย่ามีปากเสียงกัน คนแก่มีปากเสียงกับลูกหลานจะไม่สบายใจ ครอบครัว

จะไม่อบอุ่น” และกล่าวถึงการปลูกฝังเรื่องความกตัญญูว่า ควรทำโดยการสอนและทำให้ลูกหลานเห็น เนื่องจากสมาชิกให้เหตุผลว่า “ต่อไปก็ต้องแก่ การเอาข้าวไปให้แม่ก็เรียกลูกมาสอนและบอกว่า ให้ลูกแบ่งข้าวให้ยาก่อน เราต้องให้ในสิ่งที่ดีๆ กับคนที่เรารักและรักเรา ” เพื่อสอนให้ลูกหลานเห็นและซึมซับพฤติกรรมนี้ และจะตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ของตนต่อไป บางคนกล่าวว่า บางครั้งสอนเด็กจะไม่เชื่อฟัง อาจต้องใช้วิธีการให้คำแนะนำ หรือสอนทางอ้อม ไม่ตั้งใจสอนจนเกินไป

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ผู้สูงอายุและพหุวัย ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดมีทัศนคติที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด วิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว โดยผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ($\bar{x} = 4.07$) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าผู้สูงอายุในต่างจังหวัด ($\bar{x} = 4.58$) ส่วนพหุวัยในกรุงเทพฯ ($\bar{x} = 4.29$) มีค่าเฉลี่ย ต่ำกว่าพหุวัยในต่างจังหวัด($\bar{x} = 4.42$) (ตารางที่ 4.15,4.16)

ทัศนคติต่อการสร้าง สัมพันธภาพใน ครอบครัว	ทัศนคติของผู้สูงอายุ								ทัศนคติของแพทย์						
	พื้นที่	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D
- การส่งเสริมให้สังคมไทยให้ความเคารพผู้อาวุโส	กทม.	30.8	46.2	17.1	6.0	0.0	4.01	.85	56.8	32.2	9.8	1.1	0.0	4.44	.71
	ตจว.	57.9	38.6	3.2	0.3	0.0	4.54	.57	52.6	41.2	5.4	0.8	0.0	4.45	.63
- การส่งเสริมให้มีกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและเยาวชน	กทม.	28.2	58.1	13.7	0.0	0.0	4.14	.63	40.4	44.3	13.1	1.6	0.5	4.22	.77
	ตจว.	55.4	36.1	7.6	0.9	0.0	4.45	.67	49.7	37.1	11.8	1.2	0.2	4.34	.75
- การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุละบุตรหลานพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน	กทม.	25.6	58.1	12.8	3.4	0.0	4.06	.72	45.4	34.4	17.5	2.7	0.0	4.22	.83
	ตจว.	50.6	45.3	3.8	0.3	0.0	4.46	.58	55.5	36.7	7.6	0.2	0.0	4.47	.64

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติของผู้สูงอายุและแพทย์ด้านวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว

พื้นที่	ผู้สูงอายุ		แพทย์	
กทม.	$\bar{x}$ = 4.07	S.D.= .62	$\bar{x}$ = 4.29	S.D.= .61
ตจว.	$\bar{x}$ = 4.58	S.D = .50	$\bar{x}$ = 4.42	S.D = .58